

2022 (2023-2024) – Nr. 3
ingediend op 27 maart 2024 (2023-2024)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor de evaluatie
van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk
en in andere gezagsrelaties in het algemeen
en van de rol van instellingen en voorzieningen
op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder
uitgebracht door Ann De Martelaer, Jean-Jacques De Gucht,
Freya Saeys en Filip Brusselmans

over de erkenning en noden van slachtoffers

Samenstelling van de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder:

Voorzitter: Hannelore Goeman.

Vaste leden:

Kathleen Krekels, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Filip Brusselmans, Jan Laeremans, Suzy Wouters;
Katrien Partyka, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Freya Saeys;
Ann De Martelaer, Celia Groothedde;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Maaïke De Vreese, Tine van der Vloet, Manuela Van Werde;
Immanuel De Reuse, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans;
Maaïke De Rudder, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Johan Danen, Jeremie Vaneckhout;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese;
Siham El Kaouakibi.

INHOUD

I.	Vooraf	4
II.	Inleidende toelichting	6
III.	Bespreking	10

Op 18 oktober 2023 ging het Vlaams Parlement over tot de oprichting van een Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder.

De opdracht van de bijzondere commissie liep tot eind maart 2024. In deze periode werd een reeks hoorzittingen gehouden.

Hierna volgt het verslag van de hoorzitting van de bijzondere commissie van 24 november 2023 met enkele leden van het expertenpanel 'historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen':

- Peter Adriaenssens, toenmalig voorzitter van het expertenpanel en kinder- en jeugdpsychiater;
- Bruno Vanobbergen, toenmalig lid van het expertenpanel als voormalig kinder-rechtencommissaris en huidig administrateur-generaal van het agentschap Op-groeien;
- An Schillemans, toenmalig lid van het expertenpanel en arts bij het Zeepreventorium.

Dit verslag is een geredigeerd woordelijk verslag dat aan de sprekers ter goedkeuring werd voorgelegd. Opmerkingen, rechtzettingen of aanvullingen zijn als voetnoot vermeld.

1. Vooraf

De voorzitter: Welkom op de tweede zitting van onze Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder.

Collega's, onze commissie heeft een dubbel doel. Enerzijds willen wij kijken hoe wij beter kunnen tegemoetkomen aan de noden van slachtoffers. Zij staan centraal in onze werkzaamheden. Hoe kunnen we hen beter helpen? Hoe kunnen we hen ook beter beschermen? Anderzijds is het vooral de bedoeling om te voorkomen wat de slachtoffers uit 'Godvergeten' hebben moeten meemaken. We kijken dus ook naar het beleid dat vandaag gevoerd wordt ter preventie van seksueel misbruik.

De commissie begint daarbij niet van een blanco blad. Er is in het verleden in het Vlaams Parlement al veel werk verricht rond seksueel misbruik van kinderen en, breder, van iedereen die daar helaas mee te maken krijgt. In 2014 werd er op vraag van toenmalig minister Jo Vandeuren een expertenpanel opgericht dat een rapport¹ heeft opgeleverd met betrekking tot historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen, onder leiding van professor Peter Adriaenssens. Dat is één van de bouwstenen waar deze commissie van wil vertrekken. Het leek ons dus niet meer dan logisch om hen uit te nodigen om toelichting te geven bij de werkzaamheden van toen en de aanbevelingen die toen op papier zijn gezet. We zijn zeer blij dat een aantal leden van de toenmalige commissie hier vandaag aanwezig wil zijn.

Ik overloop nog kort wie dat zijn. We hebben de voorzitter van de commissie, professor Peter Adriaenssens, toenmalig voorzitter van het panel, de heer Bruno Vanobbergen, die ook lid was van het expertenpanel als kinder-rechtencommissaris,

¹ <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=536468>

en mevrouw An Schillemans, eveneens lid, toenmalig vertrouwensarts kindermishandeling en actueel arts bij het Zeepreventorium.

Collega's, ik geef nog mee dat de heer Adriaenssens moet vertrekken om 11 uur en de heer Vanobbergen om 12 uur. Dat betekent dat ik hen gevraagd heb om eerst een korte toelichting te geven en bespiegelingen bij de aanbevelingen van toen. We gaan hen maximaal drie kwartier geven, zodat we zoveel mogelijk ruimte overhouden voor vragen. Mag ik vragen om gezien dat tijdspad te proberen om de vragen zoveel mogelijk per fractie te bundelen? We zullen zien hoe ver we raken met het beantwoorden van de vragen. Ik neem aan dat er in het allerergste geval ook een aantal vragen schriftelijk kunnen worden beantwoord als de commissieleden dat wensen.

Voor we van start gaan, zal ik nog kort de verslaggevers aanduiden. Ik heb voorlopig mevrouw De Martelaer, de heer De Gucht en mevrouw Saeys genoteerd, maar ik heb vandaag iemand extra nodig. Zie ik kandidaten? De heer Brusselmans. Oké, dat staat genoteerd.

Ik geef eerst het woord aan professor Adriaenssens.

2. Inleidende toelichting

Peter Adriaenssens: Dank u, voorzitter. Goedemorgen. Ik zal mezelf nog even situeren. Ik was indertijd inderdaad voorzitter van het rapport dat wij hebben neergelegd in december 2014, waarvan ik aanneem dat u het ter beschikking hebt. Dat ga ik dus niet herhalen.

Ik was niet betrokken bij de uitvoering van het rapport. Dat is misschien mijn eerste aanbeveling, namelijk dat er eigenlijk geen opvolgingsstructuur bestaat voor het werk dat wordt geleverd in commissies, voor de adviezen en besluiten die eruit voortkomen. Er bestaat dus geen structuur die opvolgt in welke mate aanbevelingen uitvoerbaar zijn, of die beantwoorden aan de mogelijkheden en of er aanpassingen moeten gebeuren.

U hebt de mensen ontmoet van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik, dat als antwoord op het advies werd opgericht voor de aanmelding van historisch geweld en misbruik. Ze hebben u kunnen informeren over hun functioneren en over de sterktes en beperkingen.

Ik wil vandaag enkele zaken uit de aanbevelingen naar voren halen. Wij hadden geadviseerd om in het Museum Dr. Guislain in Gent een permanente tentoonstelling te organiseren, niet alleen over de evolutie van de psychiatrie en over het misbruik dat binnen de psychiatrie heeft plaatsgevonden, maar ook om dat thema te verbreden en dat in onze Vlaamse geschiedenis mee op te nemen, zodat wij ook een geschiedenis hebben van ons onderwijs en wat er is gebeurd in het onderwijs en in instellingen. Dat heeft in 2014 wel geleid tot een tijdelijke tentoonstelling maar nooit tot een definitieve. Ik denk dat bijvoorbeeld de getuigenissen of elementen uit Godvergeten ook in een dergelijke tentoonstelling een blijvende plaats zouden kunnen hebben, waardoor slachtoffers zien dat wij ons engageren ten aanzien van de toekomstige samenleving en dat bijvoorbeeld scholen die het Guislainmuseum bezoeken, op die manier met die thematiek kunnen werken.

Ik wijs in dat rapport ook naar een citaat dat wij uit Nederland hebben gehaald, over wat er eigenlijk vanuit victimologisch onderzoek is gekend over wat slachtoffers nodig hebben. Ik denk dat die paar zinnen nog altijd de kern blijven. "Centrale thema's zijn het geschokte rechtsgevoel, het gevoel van gekrenktheid en verlies aan vertrouwen in medemensen, de verontwaardiging over wat hen is aangedaan,

de behoefte aan erkenning van het slachtofferschap en de behoefte aan een duidelijke, morele veroordeling van het gewraakte gedrag. Men spreekt in dit onderzoek in dit verband van het rechtsperspectief van slachtoffers. Daarnaast wordt het lotgenotencontact als bijzonder waardevol gezien.” Ik denk dat dat een kern-definitie is waar we vandaag nog altijd op kunnen voortbouwen.

De derde aanbeveling was het voorzien van voldoende deskundig aanbod van hulp en dienstverlening, ondersteuning en begeleidingstrajecten voor slachtoffers. Het is een open deur intrappen om te zeggen dat wij gelukkig heel wat hebben geïnvesteerd in meldlijnen en meldpunten, maar naar mijn ervaring hebben we in het domein van kindermishandeling dringend nood aan een herstructurering van dat geheel. Ik denk dat al deze initiatieven opgericht zijn op een relevant moment en dat daar inderdaad nood aan was, maar dat we ondertussen voor een bos van meldpunten staan, waardoor er veel tijd en energie worden verloren om mensen te heroriënteren naar een ander meldpunt enzovoort. Ik denk dat dat geheel nood heeft aan opvolging en aan het herbekijken van hoe we dat vandaag het beste zouden doen. In de tweede plaats is er natuurlijk de vraag of we nog wel zo vriendelijk zijn na een goed onthaal. Want als mensen na het onthaal op wachtlijsten stoten, dan moeten we ook wel begrijpen dat er dikwijls bitterheid is. Men zegt: “Je bent welkom, meld je, neem contact, maar wat volgt er dan?” Dus die nood aan verdieping en continuïteit van zorg vertegenwoordigt een belangrijke visie rond investering in wat men doet na een meldpunt.

Dat wij de slachtoffers hier en deze dagen opnieuw hebben horen zeggen dat de kosten voor psychotherapie, een psycholoog of psychiater, op hen wegen, daarvan moet ik zeggen dat het me een beetje verrast, want dat is toch een zekere vereniging van de nood van deze mensen. Ik denk dat slachtoffers nood hebben aan een antwoord op maat. Dat maakt het thema ook zo complex. Laten we niet vergeten dat er ook heel wat slachtoffers zijn die wel vrede gevonden hebben, die wel rust gevonden hebben, maar het gaat over een breed spectrum. Het verlenen van antwoorden op maat is dus een belangrijk gegeven. Dat betekent in de eerste plaats zorgen voor een leefbaar leven. Daarin kan zorg door een psycholoog of een psychotherapeut een belangrijk onderdeel zijn, maar het start wel met een leefbaar leven. Als we moeten horen dat mensen worstelen met een armoedeproblematiek en met eenzaamheid, deels als gevolg van wat zij hebben meegemaakt, dan ligt daar voor de samenleving misschien wel een prioriteit.

Dat zijn de hoofdpunten die ik als start wilde aanbrengen. Ik kan verder ingaan op vragen als u die hebt.

De voorzitter: De heer Vanobbergen heeft het woord.

Bruno Vanobbergen: Goedemorgen. Ik zit hier een beetje op een vreemde stoel, niet fysiek dan. U weet dat ik leidend ambtenaar ben van het agentschap Opgroeien en dus tot op vandaag zeer sterk met deze thematiek bezig ben. Maar ik ga daar vandaag heel weinig over spreken. Ik ga ervan uit dat er ongetwijfeld nog een ander moment komt waarop we dat kunnen doen. Verwacht van mij vandaag geen analyses van hoe we bijvoorbeeld vandaag in de jeugdhulp met deze thematiek omgaan. Ik wil wel, net zoals onze gewezen voorzitter daarnet gedaan heeft, terugblikken op een aantal zaken die ik in de jaren na de aanbevelingen van het expertenpanel, hoofdzakelijk als kinderrechtencommissaris, heb gezien en waar ik zelf ook een actieve rol in heb gespeeld.

Er is daarnet al verwezen naar een eerste belangrijke aanbeveling rond publieke herkenning en erkenning van het leed van slachtoffers. Er zijn een aantal zaken gebeurd die volgens mij tot op vandaag bijzonder belangrijk zijn. In april 2014 is er in dit huis, in het parlement, een moment voorzien waarop er publieke excuses

zijn geuit. Ik was daar zelf zeer sterk bij betrokken. Verschillenden onder u waren daar ook bij. Dat is een zeer sterk moment geweest. Ik denk dat het parlement op dat ogenblik een belangrijke stap gezet heeft, een stap die te vergelijken is met parlementen in de ons omringende landen. In die periode hebben we gezien hoe verschillende parlementen die beweging hebben gemaakt. Men ziet dat dat tot op vandaag een belangrijk moment is geweest.

Professor Adriaenssens verwees ook naar de tentoonstelling 'Pleisterplekken' in het Museum Dr. Guislain, die van het najaar 2014 tot in 2015 heeft gelopen. Het was een tentoonstelling waar ik actief bij betrokken was, die heel veel bezoekers heeft aangetrokken en die ook de mogelijkheid in zich droeg om interactief op de tentoonstelling te reageren. Misschien herinnert u zich dat nog als u daar geweest bent. Op het einde was er een mogelijkheid om zelf op één of andere manier een getuigenis te brengen of een reactie te geven op wat men gezien had. Daar zijn ontzettend veel reacties op gekomen. Ik sluit me dan ook aan bij het pleidooi of de vraag van daarnet over het museum. Ik blijf ervan overtuigd dat het Museum Dr. Guislain de ideale plek is om meer op een permanente manier die erkenning gestalte te geven. Ik weet ook dat het museum daar vragende partij voor is.

Aanbevelingen 3, 4 en 5 gingen vooral over voldoende en deskundig aanbod op het vlak van hulp en dienstverlening. Zelf ben ik in de jaren na 2013 vooral betrokken bij de uitbouw van 1712, en dan vooral het luik rond kinderen en jongeren. Er is in die periode echt wel zeer mooi werk verricht om 1712 toegankelijk te maken voor kinderen en jongeren. Er is onder meer een onderzoeksrapport geweest van Kind & Samenleving over hoe we maximaal dit thema bespreekbaar kunnen maken voor kinderen en jongeren en ervoor zorgen dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk naar 1712 worden toegeleid. Tot op vandaag zie je het belang van dat werk. Ik denk aan de vele campagnes die 1712 de voorbije periode, maar ook specifiek ten aanzien van kinderen en jongeren verricht heeft. Voor de zomer van dit jaar was er nog een zeer spraakmakende en heel ontroerende campagne rond kinderen in onveilige thuissituaties. 1712 heeft heel breed op dat terrein echt wel baanbrekend werk verricht. Het feit dat 1712 de voorbije periode regelmatig extra middelen heeft gekregen, kan ik alleen maar toejuichen, want het is echt wel een cruciale speler in dit verhaal.

Er zijn in die periode ook samenwerkingen uitgebouwd met WAT WAT om maximaal de koppeling te maken tussen de andere tools en applicaties die er vandaag zijn voor kinderen en jongeren. Er is ook een heel sterke en duidelijke samenwerking met Awel. Dat heeft allemaal zijn oorsprong in die periode. Het is van groot belang om daar tot op vandaag voldoende middelen voor te voorzien, zodat dat thema ook voor kinderen en jongeren zeer toegankelijk wordt gemaakt.

Ik was ook betrokken bij de opstart van Echo-Lotgenotenwerking. Ook daar is het zeer belangrijk te vermelden dat de middelen die daar vandaag voor bestaan, eerder bescheiden zijn. Het is niet alleen voor de lotgenoten, maar absoluut ook voor alle professionals die op de een of andere manier met geweld, misbruik en kindermishandeling te maken hebben, een zeer belangrijke actor in het kader van sensibilisering. Het zorgt ervoor dat mensen op het moment dat ze als professional nog zouden twijfelen om bepaalde stappen te zetten, echt ten volle het belang ervan inzien. Die Echo-Lotgenotenwerking is naast 1712 een belangrijke actor.

Aanbeveling 5 van het expertenpanel ging over de nood aan onderzoek naar de prevalentie en incidentie van historisch geweld op kinderen en jongeren dat de mechanismen van geweld meer zichtbaar zou maken en ons inzichten zou moeten opleveren in de redenen waarom we in voorzieningen voor kinderen en jongeren zo vaak met die vormen van geweld en misbruik zijn geconfronteerd. Ik vind dat Vlaanderen op dat vlak niet goed gescoord heeft, zeker in vergelijking met de ons

omringende landen. Ik was zelf in de periode 2011-2014 actief betrokken bij de commissie-Samson in Nederland, een commissie die jaren werk verricht heeft op vele terreinen, die onderzoek heeft gedaan naar de getuigenissen, met de focus op wat er in onderwijs, in scholen en jeugdhulpvoorzieningen, is gebeurd, die zeer diepgaand en grondig onderzoek heeft verricht naar de vele getuigenissen en die mensen ook actief heeft opgeroepen om te komen getuigen. Mensen die het onderzoeksrapport kennen, weten dat het zeer indrukwekkend werk is. Het is ook vanuit verschillende disciplines vormgegeven. Er zijn ook analyses gemaakt van hoe de scholen en jeugdhulpvoorzieningen georganiseerd waren en wat de verklarende factoren zijn die ervoor gezorgd hebben dat die vormen van misbruik zich veelvuldig hebben voorgedaan. Daarnaast zijn er ook analyses gemaakt van wat het beleid in die periode heeft gedaan en waar er accenten zijn gelegd. Dat is bijzonder grondig werk.

Dat hebben wij in Vlaanderen tot dusver niet gedaan. Ik vind dat we daar nog werk te verrichten hebben. We hebben in Vlaanderen een aantal onderzoekers, ik denk onder meer aan professor De Wilde van de universiteit van Gent die historisch onderzoek heeft gedaan naar jeugdhulpvoorzieningen en in de marge daarvan ook aandacht heeft besteed aan vormen van geweld en misbruik, maar dat was niet de specifieke focus. We hebben dus wel wat onderzoek naar de geschiedenis van jeugdhulp. We hebben heel weinig onderzoek naar de geschiedenis van onderwijs in relatie tot geweld en misbruik. Dat is een lacune die we zouden moeten opvullen.

Naast de aanbevelingen met betrekking tot historisch misbruik waren er uiteraard ook aanbevelingen die meer te maken hebben met de aanpak van actueel geweld. Wat wil ik daar nog over zeggen? Wel, we hadden in Vlaanderen in 2011 de oprichting van het Vlaams Forum Kindermishandeling. Ik was daar als kinderrechtencommissaris actief bij betrokken. Het was een zoektocht naar hoe we een samenwerking kunnen realiseren tussen federale actoren en Vlaamse actoren, rond een veelheid van thema's, niet alleen jeugdhulp, scholen en onderwijs maar ook jeugdwerk en sport. Dat forum heeft een zeer goede opstart gekend, maar is geleidelijk aan uitgedoofd. We hebben zelf – nu zet ik even mijn pet van Opgroeien op – in 2021 vanuit Opgroeien beslist om opnieuw een Platform Kindermishandeling op te richten met diezelfde ambitie: federale en Vlaamse actoren samenbrengen. Ik wil daar gerust op een bepaald moment verder op ingaan. Wij zijn een aantal thema's grondig aan het uitwerken, onder meer de meldcode, een heel belangrijk instrument waar nu onderzoek rond wordt verricht. Maar ik blijf zeer sterk geloven in een platform, een plek waar politie, justitie en magistratuur samen met welzijnsactoren maar ook met CLB's, scholen, sportclubs enzovoort actief nadenken over hoe we gezamenlijke acties kunnen verrichten.

Ik wil zeker nog iets zeggen over het belang van actueel onderzoek. We hadden in 2011 met het Kinderrechtencommissariaat het onderzoek 'Geweld, gemeld en geteld', waarbij we voor het eerst bij tweeduizend kinderen en jongeren van 10 tot 18 jaar een onderzoek hebben verricht naar het voorkomen van geweld in hun leefomgeving, met de focus op het gezin, de school en de vrije tijd. Daaruit kwamen toch wel zeer frappante onderzoeksresultaten. Ik herinner me dat in die periode ook hier in de commissie heel wat commissieleden verontrust waren op het moment dat we die resultaten hebben gepresenteerd, niet alleen als het over geweld thuis gaat, maar ook bijvoorbeeld over geweld in sportclubs en zeker over geweld op school. Dan heb ik het niet alleen over geweld tussen volwassenen en jongeren, maar ook tussen kinderen en jongeren onderling. In 2018 is dat onderzoek gerepliceerd door de University Colleges Leuven-Limburg (UCLL). Dat was een belangrijk moment. Sarah Van Haeken, Evi Verdonck en Anne Groenen hebben daar echt wel een trekkersrol gespeeld, voortbouwend op het onderzoek van 2011, opnieuw met de focus op gezin, school en vrije tijd. We hebben toen geleerd dat geweld nog altijd heel manifest in het leven van kinderen en jongeren aanwezig is.

We zijn ondertussen weer vijf jaar verder. Ik denk dat het van belang is om ook daarin blijvend te investeren. We moeten veel meer inzicht hebben in de impact van de acties die we verrichten op het leven van kinderen en jongeren. We kunnen dat vandaag veel te weinig, en die impact is er voor alle duidelijkheid.

Dan zijn er een aantal aanbevelingen geweest waar ik vandaag minder op zal ingaan. Als het bijvoorbeeld gaat over de ondersteuning van professionals zijn er binnen jeugdhulp en onderwijs heel wat stappen gezet, en ook als het gaat over klachtenbehandeling. Maar ik ga daar vandaag niet dieper op in. Wel wil ik het volgende meegeven. U kent intussen allemaal 'Vroeg en nabij'. Met de nieuwe regelgeving rond 'Vroeg en nabij' hebben wij echt wel de ambitie om professionals veel meer te ondersteunen in de handelingsverlegenheid die heel wat professionals tot op vandaag hebben, net door de samenwerking tussen meer generalistische hulpverlening, basisvoorzieningen zoals de school, de kinderopvang en het jeugdwerk, veel meer in verband te brengen en in samenwerking te brengen met vormen van meer gespecialiseerde hulp. We moeten dat doen in de vertrouwde omgeving van kinderen en jongeren. We mogen niet wachten tot kinderen en jongeren op een bepaald moment zodanig uitvallen dat ze op een speciale plek worden gezet en dat we dan beginnen te zien met welke trauma's die kinderen ooit werden geconfronteerd. We moeten veel meer inzetten op wat er in de vertrouwde omgeving van kinderen gebeurt. Daartoe dient 'Vroeg en nabij'. Daar zit een zeer grote aandacht in voor de ondersteuning van professionals, ook op het vlak van verontrusting. Dat zal ons toelaten om op een veel meer vereenvoudigde manier, waar professor Adriaenssens naar verwees, om te gaan met signalen van verontrusting en kindermishandeling.

Tot slot was er een aanbeveling rond infrastructuur en logistieke ondersteuning. Ook op dat vlak zijn een aantal stappen gezet, maar dat is misschien iets voor een later moment.

De voorzitter: Mevrouw Schillemans heeft het woord.

An Schillemans: Goedemorgen. Ik wil eerst toelichten dat ik tien jaar geleden lid was van het expertenpanel in de hoedanigheid van vertrouwensarts bij het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK) Oost-Vlaanderen, maar op dit moment een andere werkplek heb.

Ik ben derde in de rij en er zijn uiteraard al heel veel zaken gezegd. Wat ik belangrijk vind om opnieuw extra aan te halen is wat de heer Vanobbergen zegt, namelijk de nood aan onderzoek naar de mechanismen. Ik denk dat er nog steeds schroom is in internaten en instellingen om zaken op websites te zetten, omdat men nog altijd te veel uitgaat van de theorie van de rotte appel, dat het gaat om een aantal mensen die heel ziek zijn. Er is wel degelijk verantwoordelijkheid nodig bij iedereen, geweld bij kinderen is wel degelijk wijdverspreid en de mechanismen zijn ook niet altijd seksueel van aard. Mijn vraag is dat daar zeker onderzoek naar zou gebeuren.

Er is de laatste jaren inderdaad heel veel gebeurd. Het meldpunt 1712 is deels geëvolueerd naar een adviespunt. Ik denk dat de initiatieven heel goed zijn en wel degelijk gekend zijn bij het brede publiek. Maar ook hier volg ik mijn collega's dat de hulp die nadien komt, nog altijd heel specifieke hulp is. We zien in de praktijk in scholen dat er nog steeds een handelingsverlegenheid is om met dergelijke delicate zaken om te gaan en dat het belangrijk is dat er voldoende hulpverlening met expertise klaarstaat om hen daarbij te helpen en om de hulp over te nemen indien nodig.

Tot slot wil ik nog aandacht vragen voor de verdere nood aan juridische uitklaring. Bijvoorbeeld voor de mensen die het meeste weten, zoals een leerkracht die het

kind dag in dag uit ziet, de meeste signalen ziet en de meest concrete info heeft, is er nog altijd onduidelijkheid op welke manier die info kan gaan naar hulpverlening, die dan wel onder het beroepsgeheim valt. Ik denk dat er op dat vlak al heel veel gebeurd is, maar het is van belang dat dat traject voortgezet wordt.

Voor mij zijn dat op dit moment de belangrijkste toevoegingen aan de uitleg die al gegeven was.

3. Bespreking

De voorzitter: Hartelijk dank voor deze eerste bespiegelingen. Ik weet zeker dat de commissieleden een resem vragen voor u zullen hebben. Ik open een eerste vragenronde. Zoals afgesproken begin ik deze keer met de cd&v-fractie. Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers: Dank aan professor Adriaenssens, de heer Vanobbergen en mevrouw Schillemans voor hun reflecties op de aanbevelingen die zij tien jaar geleden hebben gedaan.

Ik heb nog een aantal vragen. Jullie hebben een reflectie gegeven op de aanbevelingen die jullie indertijd hebben gedaan en die wij toen in een resolutie hebben opgenomen. Wat vinden jullie in algemeenheid als leden van de toenmalige uitrol van de aanbevelingen? Is die met betrekking tot de elementen die zijn uitgevoerd, gebeurd zoals jullie het hadden vooropgesteld? Jullie doen een voorstel en dat wordt hier opgenomen, maar misschien is dat niet altijd op de juiste manier gebeurd.

Het rapport is nu tien jaar oud. Ondertussen is er heel veel veranderd in onze samenleving. Dat betekent dat we mogelijk een aantal zaken moeten actualiseren en dat we niet alleen moeten uitgaan van de aanbevelingen die toen zijn gegeven. Die blijven belangrijk, maar welke nieuwe aanbevelingen zouden jullie intussen nog naar voren schuiven op basis van wat jullie ondertussen bijkomend weten, de noden die jullie voelen en de evoluties in onze samenleving?

Jullie zijn er al even op ingegaan: dit is een heel complexe problematiek die zich niet alleen in Vlaanderen of in België voordoet. Het is een problematiek die zich ook in heel veel andere landen voorgedaan heeft en voordoet. Wat kunnen we leren uit de aanpak in andere landen? Hebben jullie een zicht op sommige goede praktijken elders? Kunnen jullie ons daarin adviseren?

Met betrekking tot de meldpunten begrijp ik de opmerking dat er ondertussen een veelheid van meldpunten is en de vraag rijst of mensen nog wel weten waar ze terecht moeten. Die meldpunten hebben allemaal een eigen specificiteit. We hameren er altijd op dat er warme doorverwijzingen moeten zijn en dergelijke meer. Het is misschien ook van belang dat slachtoffers niet maar op één punt terecht kunnen, want ze moeten ook vertrouwen hebben in waar ze terecht kunnen. Als jullie zeggen dat daar een herstructurering moet gebeuren, hoe zien jullie dat dan? Waar situeert zo'n meldpunt zich dan het best? Dan heb ik het over mogelijke onafhankelijkheid van zo'n meldpunt. Is dat belangrijk voor slachtoffers om vertrouwen te hebben en de stap naar zo'n meldpunt te durven zetten? Wat betekent die onafhankelijkheid op het vlak van waar het moet worden gesitueerd?

De nood aan hulpverlening is natuurlijk heel terecht. Ik denk dat er ook nood is aan voldoende backoffice in zo'n meldpunt. Het gaat niet alleen over het over de drempel halen van slachtoffers en hen een melding te laten doen, het gaat ook over hoe je hen dan verder helpt. Hulpverlening is nog een stap verder, maar hoe

help je hen dan verder vanuit dat meldpunt? Er moet vanzelfsprekend voldoende capaciteit zijn en er moet een vertrouwensrelatie zijn met de hulpverlening. Kunnen jullie een aantal randvoorwaarden geven waar volgens jullie aan moet worden voldaan?

Dan wil ik het even hebben over de Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Jullie hadden die voorgesteld in jullie rapport. We hebben die dan geadviseerd in de resolutie. Die is er tijdelijk gekomen. We hebben na de commissie over grensoverschrijdend gedrag in de vorige legislatuur gezegd dat die een permanent karakter moet krijgen en de scope moet worden uitgebreid, want aan een slachtoffer mag er niet worden gezegd dat iets onontvankelijk is omdat men net meerderjarig was op het moment van de feiten bijvoorbeeld, of omdat het in een andere sector gebeurd is. We hebben hier vorige week de Erkennings- en Bemiddelingscommissie gehoord. Ik lees in jullie aanbevelingen, die wij toen hebben overgenomen, heel uitdrukkelijk dat het onafhankelijk moet zijn. Ik heb hier vorige week het pleidooi gehoord van de mensen van die commissie zelf. Kunnen jullie eventueel wat verder ingaan op waar die zich dan zou situeren? We hebben de discussie gehad. Onder tussen is er het advies van de Raad van State met betrekking tot mogelijke belangenconflicten en dus de onafhankelijkheid. Nu is ze ondergebracht onder het Agentschap Justitie. We hoorden daar opmerkingen over. Vorige week is gevraagd of er geen mogelijkheid is om ze rechtstreeks onder het parlement te situeren. Ik wil daar graag jullie visie op, alles vanzelfsprekend vanuit het standpunt van het slachtoffer.

Er zijn in uitvoering van jullie aanbevelingen hier publiekelijk excuses aangeboden door de voorzitter van het parlement. Er is toen ook een getuigenis gebracht. Er hangt een plakkaat in het peristilium, een blijvende herinnering aan de problematiek en het trauma. Denken jullie dat dat voldoende is? Ik heb het aanvoelen als ik de slachtoffers nu hoor, dat dat een momentopname is geweest. Een momentopname is belangrijk maar dat blijft niet hangen en dat is niet voldoende voor alle slachtoffers. Hoe kunnen we dat meer permanent maken?

Dan kom ik dadelijk op de permanente tentoonstelling. Er is die tijdelijke tentoonstelling geweest. Ik hoor nu de herhaling van de vraag naar een permanente tentoonstelling. Ik denk dat dat absoluut zou moeten gebeuren om die blijvende herinnering waar te maken. Maar is bijvoorbeeld een jaarlijkse herdenkingsdag of een herinneringsdag niet iets wat slachtoffers zou kunnen laten voelen dat de erkenning blijvend is? Uiteraard niet zomaar 'een dag', want dat zou de feiten onrecht aandoen. We hebben elke dag wel een 'Dag van iets'. Het moet iets echt inhoudelijks zijn dat dan de erkenning van de slachtoffers betekent.

Een van jullie aanbevelingen was het opleggen of het aanbieden van een soort vermeldingsstempel op de websites van scholen, internaten en jeugdinstituten, waarop ze problemen van het verleden duiden en eigenlijk zeggen dat zij werk maken van een beleid tegen misbruik. We hoorden dat hier vorige week vermelden door Rik Devillé, die een oproep deed om daar verder werk van te maken. Wat is jullie standpunt daartegenover?

Dan is er de vraag naar lotgenotencontact. Dat stond ook in de opdracht van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Ze hebben hier vorige week gezegd dat dat er uiteindelijk niet meer bij zit. Ik moet zeggen dat me dat eerder wat ontgaan was. Ik vind het heel erg dat dat niet zou opgenomen zijn. Mijnheer Vanobbergen, u verwees bijvoorbeeld naar Echo. Wij hoorden de commissie vorige week zeggen dat ze horen van slachtoffers dat dat lotgenotencontact zo belangrijk is dat zij daar ook een taakstelling in zouden moeten hebben. Moet er meer werk worden gemaakt van lotgenotencontact? Waarom vinden slachtoffers dat nu juist zo belangrijk? Waar moeten we dat dan situeren als we dat verder uitbouwen?

Vinden jullie dat er voldoende wetenschappelijk onderzoek gebeurt naar de problematiek? Waar zitten er nog grote lacunes? Een van jullie aanbevelingen was ook het organiseren van een soort ritueel moment of event van publieke beleving, waartoe zowel slachtoffers als de bredere samenleving een bijdrage zouden kunnen leveren. Is dat nog steeds iets wat jullie zouden aanraden? Waarop moet dan zeker worden gelet? Of kunnen we bijvoorbeeld daar die dag, die ik daarnet voorgereerde, van maken?

Dan kom ik tot de erkenning en het beschermen van integriteit. Dat heeft natuurlijk veel facetten. We hebben het hier vooral over erkenning en wat slachtoffers nodig hebben. Vanuit onze commissie moeten we ook denken aan preventie. Hoe kunnen we dat misbruik voorkomen op verschillende niveaus? We moeten werken aan preventie, aan reactie en aan curatie. Welke adviezen hebben jullie nog met betrekking tot preventie?

Het rapport dat jullie hier zijn komen voorstellen ging destijds specifiek over minderjarigen. De focus van onze commissie gaat ruimer, en dat is heel terecht. Of een slachtoffer minderjarig of meerderjarig is, kan een verschil in aanpak of preventie geven, maar niet in het trauma en de erkenning die we het slachtoffer moeten geven. Hebben jullie nog aanbevelingen over hoe we ook voor meerderjarigen in gezagsrelaties kunnen werken aan meer preventie? Hebben zij een andere soort erkenning nodig? Kunnen jullie daar iets over zeggen?

Iets wat vaak onderbelicht wordt maar wat we steeds meer horen, is dat er misbruik gebeurt tussen jongeren zelf, tussen minderjarigen zelf. Dat vind ik een heel moeilijke problematiek. Hoe moeten we daarmee omgaan? Hoe kunnen we stappen zetten om dat veel meer te voorkomen?

Tot slot heb ik een vraag over de meldcode. We hebben de meldcode opgenomen in de resolutie rond kindermishandeling van een jaar of drie geleden. De uitrol hiervan is nu bezig. Hoe zou dat ook kunnen gebeuren met betrekking tot meerderjarige slachtoffers?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans: Dank u wel voor jullie interessante toelichting. Ik heb nog een paar vragen.

Het bos van meldpunten dat zou moeten herbekeken worden of gesnoeid, is daarjuist al door mevrouw Schryvers aangehaald. Hoe zou u dat willen aanpakken?

U sprak over wachtlijsten na een goed onthaal. Is dat de algemene problematiek van de wachtlijsten in de zorg die niet direct opgelost raakt of is deze problematiek eigen aan deze soort hulpverlening? Werden de wachtlijsten al aangekaart bij de minister van Welzijn en is er op dat vlak iets ten goede veranderd of niet?

Mijnheer Vanobbergen, ik kom tot de onderzoeken bij tweeduizend kinderen in 2011 en opnieuw in 2018. We zijn ondertussen vijf jaar verder. Het verbaast mij een beetje dat zoiets niet systematisch gebeurt, ik bedoel met een vaste termijn van zes jaar bijvoorbeeld, want op zes jaar doorloop je een humaniora of een lagere school. Dat onderzoek zou dus eigenlijk om de zes jaar ingepland moeten staan, zodat wij continuïteit van gegevens hebben. Waarom gebeurt dat niet?

U zei ook dat u te weinig zicht hebt op de impact van uw acties. Hoe wilt u dat veranderen? Is daar personeel voor nodig of hangt het gewoon af van een toevallige universitaire onderzoeker? Dat is misschien toch wel belangrijk.

Ik heb nog twee vragen voor mevrouw Schillemans. Kunt u kort, schematisch schetsen – ik ben niet zo vertrouwd met de werking van kinderartsen binnen het CLB – hoe je te werk gaat wanneer je bij minderjarigen sporen van seksueel misbruik of andere geweldplegingen vaststelt of wanneer er sterke aanwijzingen zijn in die richting? Zijn daar vaste protocollen voor? Hoe gaat dat eigenlijk in zijn werk?

U kunt een cruciale rol spelen bij het aan het licht brengen van seksuele of andere gewelddaden in een gezagsrelatie die gepleegd worden op kinderen. Wat zijn op basis van uw expertise de knelpunten die vroege detectie kunnen belemmeren? Op welke manier zouden we die kunnen wegwerken?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys: Ik heb ook een aantal vragen.

Dat solidariteitsfonds komt wel heel frequent voor om bijdragen van de Kerk te vragen omdat we weten dat de kosten voor psychologische zorg voor slachtoffers echt immens zijn als mensen dat allemaal zelf moeten financieren. U moet blijkbaar ook gezegd hebben dat het breder moet gaan dan die psychologische zorg. Heel wat mensen leven ook in armoede. Hoe ziet u dat specifiek? Dat gaat natuurlijk over geld. Hoe kan men dat concreet berekenen voor iemand? Men moet daar immers een concreet bedrag op kleven.

Het beroepsgeheim is al een paar keer aan bod gekomen. Rik Devillé zei dat er eigenlijk werk zou moeten worden gemaakt van spreekplicht in plaats van spreekrecht. Als men kijkt naar die voorzieningen, dan wisten heel veel mensen dat er misbruik was maar iedereen zweeg, waardoor er veel meer slachtoffers zijn gemaakt. Hoe ziet u dat concreet? Hulpverleners kunnen vertrouwelijke informatie doorgeven, maar hoe breed wilt u dat laten gaan? Hoe ziet u spreekplicht specifiek?

Rik Devillé zei vorige week dat er heel wat slachtoffers zouden moeten zijn binnen de groep blinden, doven en personen met een beperking, omdat die hun dader niet kunnen zien, niet kunnen communiceren en hun verklaringen toch meer in twijfel worden getrokken. Denkt u dat er binnen die groep nog veel meer slachtoffers zijn en dat er eventueel een campagne moet worden gericht naar die specifieke groepen?

In de commissie-Samson werd een profiel geschetst van de volwassen dader en de minderjarige dader. Aan de Erkennings- en Bemiddelingscommissie hebben wij gevraagd of zij ook zo'n profiel konden schetsen van de daders die zij hebben gezien. Zij vragen zelf ook wetenschappelijk onderzoek op basis van hun gegevens om zo tot bijvoorbeeld dat profiel van daders en slachtoffers te kunnen komen. Er is geen regelmatige rapportage van prevalentie, incidentie van seksueel misbruik bij kinderen en jongeren. Lijkt dat u aangewezen? Aan wie zou u dan zo'n onderzoek toevertrouwen?

Uit het rapport-Samson leren we dat van de professionals die werken met niet-uit-huisgeplaatste kinderen, maar een zeer klein deel weet heeft van misbruik dat plaatsvindt. In de onderzoeken die de commissie naar de prevalentie heeft laten uitvoeren in 2010, blijkt dat de professionals nog geen 2 procent waarnemen van het aantal gevallen dat door kinderen zelf wordt gerapporteerd. Die cijfers dateren van een dikke tien jaar geleden in Nederland. Wellicht was dat tien jaar geleden toch ook in Vlaanderen het geval. Ik zou graag een zicht hebben op hoe het volgens jullie nu in Vlaanderen staat.

U hebt gezegd dat er inspanningen gebeurd zijn, maar hoe moet ik mij dat juist voorstellen? Hebt u door bepaalde zaken te doen, veel meer slachtoffers kunnen

vinden? Kunt u mij daar nog meer informatie over geven? Want als we vaststellen dat er een zware onderschatting is, zelfs als dat cijfer gevoelig hoger ligt dan die 2 procent, dan vraag ik mij af of het niet zinvol zou zijn om ook te investeren in permanente scholing van bijvoorbeeld leerkrachten om de signalen van misbruik te herkennen.

We zien vandaag dat dat misbruik ook andere vormen aan het aannemen is, denk maar aan sexting. Dat is toch een belangrijk probleem. Hoe moeten zij daarop reageren? Hoe kunnen zij daar bijvoorbeeld in klasgesprekken mee omgaan? Ik denk dat dat misschien ook wel interessant zou zijn. Graag had ik uw mening daarover gehad.

We weten ook uit het rapport-Samson dat seksueel misbruik drie keer vaker voorkomt bij jongens met een mentale handicap, dat in voorzieningen voor personen met een handicap de helft van de plegers groepsgenoten waren, dat twee derde van de plegers eerder zelf slachtoffer was van seksueel misbruik en dat deze plegers in een derde van de gevallen eerder seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben getoond. De volwassen daders zijn gemiddeld- tot hoogbegaafd en hebben een laag zelfbeeld. Bij een kwart van hen werd een psychiatrische stoornis vastgesteld. De diagnose van pedofilie werd nauwelijks gesteld. Een derde van deze daders is zelf in zijn jeugd mishandeld, verwaarloosd of misbruikt. Bij beide groepen heeft een deel de feiten gepleegd uit opportunistische motieven. De vraag is of u dat als psychiater ook herkent in daders. Ik denk dat dat heel interessant is, zeker als je ziet dat mensen die zelf slachtoffer geweest zijn, meer risico lopen om zelf dader te worden. Is daar al meer over geweten? Kunnen wij dat voorkomen door in een therapie met slachtoffers iets te doen zodat zij minder kans hebben om later eventueel dader te worden? Dat is heel belangrijk. Die opportunistische motieven zijn er omdat zich de mogelijkheid voordeed in een bepaalde situatie. Kunnen wij op de een of andere manier ingrijpen in onze voorzieningen en in onze scholen?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Bedankt voor de toelichting en uiteraard voor het werk dat in de commissie indertijd geleverd is. Ik heb nog een drietal vragen om toe te voegen aan de al respectabele lijst.

Er zijn de afgelopen jaren heel wat commissies georganiseerd, heel wat voorstellen gedaan en beleidsmatig heel wat initiatieven genomen. Toch blijven de klachten komen en blijft de nood van de overlevers heel groot. We hebben dat nu uiteraard opnieuw gezien in de reportage. Het is misschien heel algemeen en u hebt er al kort iets over gezegd, maar wat is er dan toch misgelopen de afgelopen jaren? Is er genoeg wisselwerking tussen al die verschillende opgezette structuren? Op welke manier kan dat worden bijgestuurd? Hoe kijken jullie daarop terug om te zorgen dat die mensen zich gehoord voelen, een plek vinden en geholpen worden?

Vorige week hadden wij hier al een gesprek met de leden van de Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Hoe evalueren jullie het werk van die commissie? Beantwoordt dat aan het beeld van hulpverlening dat jullie voor ogen hadden? Wat zou daar eventueel moeten worden bijgestuurd? Zijn jullie het eens met de visie van de leden van de commissie dat de ambtenaren geen deel kunnen uitmaken van dat team wegens de plaats van ambtenaren binnen de overheid, onafhankelijkheid enzovoort?

Daarnet is door mevrouw Schryvers de vraag al gesteld over de visie op de verschillende meldpunten voor grensoverschrijdend gedrag. Ik vind dat toch wel belangrijk. Er wordt uiteraard doorverwezen enzovoort. Rik Devillé heeft hier specifiek de vraag gesteld om de Kerk daarbuiten te houden en te zorgen voor een meldpunt buiten de

Kerk waar slachtoffers terecht kunnen. Hoe zien jullie die mix? Hoe lossen we dat het beste op in de toekomst?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens: Heel erg bedankt voor jullie toelichting en de opvolging van de bevindingen van het expertenpanel. Ik heb nog een aantal vragen toe te voegen aan die van de collega's.

In eerste instantie hebben we het vorige week en deze week gehad over de erkenning van het historisch misbruik van slachtoffers die al gevallen zijn, maar ik denk dat een heel belangrijke taak voor ons gewoon rust in het feit dat we zullen moeten proberen voorkomen dat er ook in de toekomst nog slachtoffers vallen. Dat is, zoals de collega's al hebben aangegeven, een veelheid van elementen.

Wat dat betreft vond ik in de inleiding van het eindrapport van het expertenpanel een verwijzing naar de inspecties in de residentiële jeugdzorg die ingevoerd zijn in de jaren '80 door toenmalig minister Steyaert. Dat kwam evenwel niet terug bij de aanbevelingen, hoewel we in het onderzoek wel zagen dat de manier waarop de residentiële jeugdzorg georganiseerd is en de infrastructuur opgebouwd is, eigenlijk, om het cru te stellen, in elk geval misbruik niet voorkomt. Er is geen preventie door de manier waarop het wordt georganiseerd. Ik vond dat niet meteen terug in de aanbevelingen. Ik vroeg me af of jullie nu, nadien, wel aanbevelingen in dat kader kunnen doen. De inspectie is één zaak, maar dat is natuurlijk een momentopname. Wanneer we gaan kijken naar de frequentie van inspecties, is dat van belang, en ook wat er geïnspecteerd wordt en op welke manier zo'n inspecties verlopen, dan kan ik mij voorstellen dat er qua aanbevelingen nog het een en ander uit te puren valt.

Collega's haalden de Erkennings- en Bemiddelingscommissie al aan en ook het feit dat jullie aanbeveling de basis was voor de opstart van die commissie. We hoorden vorige week dat er vanuit die commissie geen registratie gebeurt van wat er binnenkomt en hoe het verder verloopt. Ik geloof dat de voorzitter verwees naar twee Excelbestanden die het werk van de afgelopen tien jaar bevatten. Jullie verwijzen in jullie aanbevelingen niet alleen naar onderzoek maar ook heel expliciet naar rapportering, registratie en het belang van die beide elementen. Ik denk dat iedereen het er wel over eens is dat de Erkennings- en Bemiddelingscommissie een zeer belangrijke rol heeft, maar ik vroeg me af of jullie mogelijk een aanbeveling hebben om in dat kader te professionaliseren richting registratie en rapportering.

Verder bouwend op die rapportering: een van jullie aanbevelingen is om tweejaarlijks in de verschillende sectoren te gaan rapporteren. Als we kijken naar rapporteringen vanuit het Kinderrechtencommissariaat, dan zien we daar effectief cijfers. Maar in de sport- en onderwijssector loopt dat dan weer anders. Momenteel is die aanbeveling niet zo uitgevoerd dat je een tendens kunt afleiden. Wanneer we in 2013 in jullie eindrapport eerder moesten gissen naar wat de situatie was en hoeveel incidenten er waren, moet ik vaststellen dat we daar vandaag niet verder in staan. We kunnen nog altijd niet de vinger leggen op hoeveel incidenten er zijn en nog minder kunnen we zeggen dat het nu beter of slechter gaat dan toen. Ik denk dat er wat dat betreft mogelijk nog een aantal aanbevelingen kunnen zijn van jullie uit.

Ik denk ook aan een element dat verder gaat dan jullie werk vanuit het expertenpanel alleen. Er is ondertussen een vlaggensysteem uitgerold binnen voorzieningen en organisaties om grensoverschrijdend gedrag te herkennen. Sluit dat aan bij de aanbevelingen die jullie hebben gedaan? Zouden jullie in dat kader nog een opvolging voorstellen?

Er zijn vele vragen gesteld over onderzoek. Ik denk dat dat ongelooflijk belangrijk is. Jullie haalden zelf aan in de aanbevelingen dat een grootschalig onderzoek niet nodig is, maar willen we gaan kijken naar wat de problematiek juist is en zeker incidenten van minderjarigen onderling, waarbij slachtoffer dader wordt en de hele cyclus zo verder gaat, dan denk ik dat we daar nog heel wat werk kunnen doen.

Jullie haalden in jullie rapport een onderzoek in Polen aan waarbij er een enorme discrepantie was tussen de medewerkers in een organisatie en hun inschatting van het voorkomen van agressie en seksuele agressie in hun instellingen tegenover de bevraging bij jongeren. Hebben wij er zicht op of ook bij ons een dergelijke discrepantie bestaat tussen wat medewerkers en professionals zien of denken te zien en aan te voelen en wat jongeren effectief meemaken? Wordt dat hier in de gaten gehouden of is dat iets wat we moeten toevoegen aan de lijst van zaken waar we meer onderzoek naar moeten doen bij ons?

Ik had het al over preventie. Wat ik een beetje mis – maar ik kan me voorstellen dat het beeld de afgelopen tien jaar veranderd is – is de daderbenadering. Door te voorkomen dat iemand slachtoffer wordt, kun je voorkomen dat iemand op termijn ook dader wordt. Er was in jullie rapport sprake over therapie in de gevangenis. Ik vraag me af of jullie zoveel jaar na datum nog aanbevelingen richting de benadering van daders zouden kunnen doen. Ik denk dat we ook op dat vlak nog heel veel stappen zouden kunnen zetten, maar ik laat mij daarvoor graag adviseren door experts zoals jullie.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout: Eerst en vooral onze dank en appreciatie voor de toelichting deze ochtend en voor jullie werk de voorbije jaren rond dit thema.

Mevrouw Schillemans, u hebt uw betoog beëindigd met een oproep om dit thema uit de sfeer te halen van 'het zijn zieke mensen'. Ik denk dat het onze grootste opdracht is om vooral een structurele analyse te maken van hoe we hier mee omgaan, voorbij die sfeer die u aanhaalde, voorbij de ontsteltenis na Godvergeten. Collega-parlementsleden zijn al enkele legislaturen bezig met dit thema. Maar, we hebben nu met velen de grote opdracht om dit werk niet te laten stilvallen.

Ik wil nog een paar spanningsvelden aanraken die meteen leiden tot de vragen vanuit onze fractie. Eerst is er het spanningsveld rond de erkenning van de slachtoffers. Het gevoel is waarschijnlijk soms dat wat we ook zullen doen, het nooit voldoende zal zijn. Ik denk dat dat klopt. Ik denk dat je nooit de schade kunt herstellen van dergelijke situaties en trauma's. Tegelijk is er ook de vaststelling dat wat er gedaan is, niet voldoende was. Een eenmalige schuldbekentenis en erkenning van slachtoffers is niet voldoende. In welke mate zien jullie, naast de piste van het Museum Dr. Guislain en wat enkele jaar geleden in het parlement gebeurd is, ook andere mogelijkheden? Specifiek wat misbruik in de Kerk betreft is er de vraag om hier veel meer publieke ruimte aan te wijden. Wij merken ook dat er een stukje frustratie is bij slachtoffers: zij stellen dat het altijd gaat over de erkenning van hun leed, maar nooit over het benoemen van de verantwoordelijkheid van daders. Dat komt te weinig aan bod. Hoe kijken jullie daarnaar?

Dit is ook gelinkt aan de lotgenotenwerking. We hebben nog maar twee zittingen gehad en er is al twee keer op gewezen dat het aanbod te laag is, te beperkt, en dat er te weinig in geïnvesteerd is. Ik hoor over Echo zeggen dat het werkt op basis van zeer bescheiden middelen. Wat is er meer nodig om dat een plek te geven? Want een lotgenotenwerking is bij uitstek een plek waar er een soort continue erkenning is van opgelopen schade, leed en voortdurende pijn.

Een ander spanningsveld waar in de voorbije hoorzittingen al duidelijk op gewezen is, is de aanpak door Welzijn, versus de aanpak door Justitie. We hebben de kritische geluiden gehoord rond bijvoorbeeld het nieuwe meldpunt vanuit de sector. Er wordt gezegd dat er een nieuw meldpunt wordt opgericht met zeer veel extra middelen. Dat is dan een apart kanaal, maar dat gaat eigenlijk voorbij aan de welzijnsaanpak die er fundamenteel nodig is. We hebben vorige week hetzelfde gehoord rond de Erkennings- en Bemiddelingscommissie. Zij zeggen dat zij eigenlijk in hun voorkeurscenario niet moeten functioneren onder Justitie maar onder Welzijn, omdat hun aanpak veel breder is. We zien hetzelfde spanningsveld bij heel andere thema's. Ik denk aan de lokale en integrale veiligheidscellen (LIVC's), waar ook een spanningsveld is bij welzijnswerkers, die steeds vaker zeggen dat ze niet meer naar deze veiligheidscellen gaan, omdat het hun professioneel functioneren onder druk zet. Hoe kijken jullie naar dat spanningsveld? Wat zijn manieren om beter de balans te vinden en om expertise en werking vanuit het domein welzijn niet in het gedrang te brengen?

Daarbij aansluitend wordt er een sterk pleidooi gehouden om nog veel meer monitoring te gaan doen bijvoorbeeld binnen de jeugdhulp, de kinderopvang enzovoort en nog veel meer de handelingsverlegenheid aan te pakken. Tegelijk wordt er vanuit die sectoren maar ook door wetenschappers op gewezen dat dat wel eens contra-productief kan zijn en ertoe zou kunnen leiden dat ook slachtoffers geneigd zijn om het nog langer voor zich te houden. Want, men weet dan dat vanaf het moment dat ze een stap zetten, het meteen een heel grote impact op alles en iedereen krijgt, dus ook op henzelf. Hoe kijken jullie naar dat spanningsveld?

Ik kom tot een derde luikje in het spanningsveld Welzijn-Justitie. Er wordt gewezen op juridische hiaten, bijvoorbeeld in de aanpak in het onderwijs en in structurele opvolging. Wij horen nog altijd signalen, ook recent nog in gesprekken met de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK), die erop wijzen dat er nog vaak een ad-hoc-aanpak is. Schoolbesturen en directies improviseren. Ook in welzijnsvoorzieningen horen we dezelfde verhalen. Is het ook jullie aanvoelen dat er nog altijd zeer weinig structurele aanpak en structurele opvolging is?

Een volgend punt binnen dit spanningsveld waar we steeds weer op worden gewezen, is de opvolging van daders, zowel in de hulpverlening als bij justitie. We krijgen tot op vandaag, ook tijdens deze commissie, meldingen van mensen die zeggen dat ze weten dat er op dit moment daders, na gekende feiten, opnieuw actief zijn in sectoren waar ze in contact komen met kwetsbare kinderen en jongeren. Is dat ook jullie ervaring? Hoe kijken jullie daarnaar?

Jullie wijzen op het belang van een platform waar al die actoren rond Justitie en Welzijn met elkaar in gesprek kunnen gaan en kunnen zoeken naar welke stappen kunnen worden gezet. Wat is er exact nodig om de stap te zetten om een dergelijk platform te creëren? Hoe komt het dat we er de voorbije tien jaar niet in geslaagd zijn om een dergelijke plek te creëren? Je zou denken dat we ondertussen in dit land heel veel gremia hebben rond heel veel domeinen. Dat is soms een beetje de frustratie van dit parlement: iedereen praat, maar wanneer zetten we stappen? Op welke manier moeten we zo'n platform oprichten?

Een volgend spanningsveld is dat rond onderzoek. Als ik het goed begrepen heb, pleiten jullie voor meer onderzoek. De vaststelling is dat we in vergelijking met het buitenland heel weinig structurele opvolging doen en heel weinig echte cijfers hebben. Hebben jullie een gefundeerd aanvoelen of de cijfers in de goede of in de slechte richting gaan? Wat wij lezen, zijn vaak artikels of eindstudies die de huidige cijfers vaststellen. We hebben een paar weken geleden nog de cijfers over mensen met een handicap gehad. Hebben jullie inzicht in hoe dat evolueert? Wat is jullie exacte vraag rond dat actueel onderzoek? Moeten specifieke onderzoeksinstel-

lingen daar extra opdrachten over krijgen? Hoe komt het eigenlijk dat wij er in tegenstelling tot een aantal buurlanden niet in slagen om dat onderzoek systematisch te doen?

Dat brengt mij bij het rapport van de commissie-Samson. Daar wordt een beetje weemoedig naar gekeken, in de zin dat wij dat hier eigenlijk ook nodig hebben. Hoe komt het dat dat er niet is? Is dat een beleidskeuze? Is dat een opdracht die jullie hier aan ons geven? We weten duidelijk wie hier met welk petje zit, dus u mag de opdracht om dat te doen vooral aan ons geven, want ik denk dat het beleid en de politiek ervoor moeten zorgen dat dergelijke zaken er kunnen komen.

In het rapport-Samson werd sterk aangeraden om de opvolging te professionaliseren. We hebben hier vorige week de Erkennings- en Bemiddelingscommissie gehoord, waar ook een spanningsveld speelt: hun werking ligt in de handen van zeer betrokken en geëngageerde vrijwilligers. De vraag is of je als samenleving een uitdaging van die grootteorde in de handen van vrijwilligers en een professionele coördinator kunt leggen. Die mensen nemen dat erbij naast hun job en gaan wat minder werken om dat op te volgen. Is dat niet het ultieme bewijs dat we als samenleving de problematiek vandaag nog niet ernstig genoeg nemen?

Dat brengt mij bij – het is misschien een *déjà vu* voor de leidend ambtenaar van Opgroeien – ‘Vroeg en nabij’. Mijnheer Vanobbergen, u verwijst er sterk naar, als ook naar de handelingsverlegenheid. Ik ben het eens met een aantal insteken. Om de handelingsverlegenheid op een goede manier aan te pakken bij verontrusting, heb ik ten eerste gewezen op het risico van angst om met je verhaal naar buiten te komen. Ten tweede: is het professionele kader daarvoor vandaag aanwezig om daar voldoende zorgzaam mee om te gaan? Er werd daarnet heel wervend en terecht verwezen naar alles wat 1712 doet, terwijl wij ook vaststellen dat wanneer mensen bij 1712 aankloppen, vervolgens zowel voor slachtoffers als voor plegers de wachtlijsten om de juiste hulpverlening te krijgen in de daaropvolgende fase niet van dien aard zijn dat de drempel die men overgegaan is, nog naar beneden gaat in de toekomst. ‘Vroeg en nabij’ heeft de volgende stap gezet, zo heb ik begrepen. Maar wat is dan de opvolging daarvan in de uitrol en in de nodige middelen en mensen die daarvoor ter beschikking zijn?

De voorzitter: Ik zie nog de vinger van de heer Laeremans en de heer Daniëls, maar ik kijk naar de klok. Ik ga dus heel streng zijn en vraag u om heel punctuele vragen te stellen.

De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans: Ik was een vraagje vergeten te stellen. Mevrouw Perdaens heeft me daar even aan herinnerd. Er is niet zoveel gezegd over de daderproblematiek en over de behandeling van die mensen. Hebben jullie er zicht op of dat in de loop van de voorbije tien jaar verbeterd is? Of is dat hetzelfde gebleven? Hoe staan jullie ten opzichte van mensen bij wie dat niet helpt en bij wie men dan chemische castratie gebruikt? Vinden jullie dat goed of niet? Daar heb ik niet zoveel over gehoord.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Er is al veel gesproken over de druk die wordt uitgeoefend vanuit gremia binnen de Kerk. Professor Adriaenssens, ik heb voor u een heel concrete vraag. Als ze te dicht op uw vel zit, hoeft u er niet op te antwoorden. U bent lang kinderpsychiater geweest in een katholieke instelling. Ik neem aan dat er bij u kinderen geweest zijn die slachtoffer waren van misbruik vanuit kerkelijke

instanties. Hebt u toen u nog een praktijk had, druk ervaren vanuit kerkelijke instanties en vanuit de overheid, van het universitair ziekenhuis, om daarmee op te letten? Hebt u dat ervaren?

Daarnet zijn de meldingsplicht en het spreekrecht al aangehaald in het kader van het slachtoffer. Ik heb de vraag vorige week ook gesteld. Als het slachtoffer iemand in vertrouwen neemt en zegt dat hij niet wil dat men er iets mee doet, maar we zouden toch een juridische meldingsplicht invoeren voor de hulpverlener, die het moet melden en er mee aan de slag moet gaan, is dat dan vanuit de hulp aan patiënten al dan niet een wijs idee? Brengen we de hulpverlener daar niet mee in de problemen? Ik had daar toch graag heel concreet een antwoord op, want ik vind dat een heel moeilijk gegeven.

Katrien Partyka: Ik heb een aanvullende vraag bij de vragen van de collega's rond het historisch onderzoek, omdat dat mij wel bezighoudt. Als samenleving moeten wij dat leed een plaats geven op verschillende manieren. Het is een vaststelling dat er heel weinig historisch onderzoek gebeurd is. Er zijn heel veel archieven van congregaties ter beschikking, maar eigenlijk gebeurt er heel weinig onderzoek. Er is nu een doctoraat aan de KU Leuven van een doctorandus die onderzoek doet naar historisch misbruik. Hebt u in dat verband concrete suggesties of aanbevelingen? Het lijkt me iets te zijn dat redelijk eenvoudig zou kunnen. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Naar goede gewoonte wordt er een ongelooflijke lijst aan vragen gesteld. Maar bon, we zijn zeer blij dat jullie hier zijn. Zie het vooral als een teken van onze zeer oprechte interesse. Maar ik geef graag het woord aan u, mijnheer Adriaenssens.

Peter Adriaenssens: Het is hoe dan ook een boeiende lijst vragen, want het zijn stuk voor stuk heikele punten.

Ik wil toch eerst antwoorden op de vraag of ik druk ervaren heb. Monseigneur Vangheluwe was voorzitter van mijn universiteit op het ogenblik dat ik zijn dossier aangepakt heb en we beslist hebben dat hij ontslag moest nemen. Op dat ogenblik hing zijn foto overal in mijn universiteit. Ik heb na die persconferentie waarin we dat ontslag aangekondigd hebben, telefoon gekregen van mijn toenmalige rector, Mark Waer. Hij zei dat er twee mogelijkheden waren: ofwel had ik aan overshooting gedaan en mocht ik mijn ontslag komen halen, ofwel had ik gelijk en zouden zij onmiddellijk alles in het werk stellen, opdat ik mijn werk zou kunnen doen. Op dat ogenblik zijn er collega's opgeroepen die bereid waren om een stuk van mijn klinisch werk over te nemen, zodat ik mij kon concentreren op wat er in de Kerk gaande was. Ik heb dus zelf op geen enkele manier druk ervaren.

Ik wil ook nog eens globaal zeggen dat wij ons toch moeten realiseren dat wij de eerste generatie zijn die dit onderwerp bespreekt, die daar openheid rond geeft. Dat wil zeggen dat ik vind dat er ook een zekere mildheid moet zijn. Het risico bestaat dat we in grote strengheid terugkijken: waarom is niet dit, waarom is niet dat? Maar wij zitten in een zeer dynamisch thema. Wij hebben een hele grote verantwoordelijkheid, want de toekomst zal naar ons kijken en we moeten vermijden dat men binnen twintig jaar televisieprogramma's maakt met getuigenissen over wat wij niet gedaan hebben. Dat wil ook zeggen dat we in de maatregelen die we nemen of de ontwikkelingen die we zouden doen, ook rekening moeten houden met realisme. Want er zijn wel altijd mensen op de vloer die het moeten doen. Iedereen weet dat wij de druk ervaren van personeelstekort. We moeten dus ook die afweging maken. Er is al gesproken over de nood aan een opvolgstructuur. Ik denk dat het heel belangrijk is om die factor mee te bewaken. We kunnen goede ideeën hebben, maar wat is het tempo? Hoe moeten we dat laten realiseren?

Ik wil eerst het punt aanhalen van die publieke excuses. Is dat voldoende? Neen, dat is wat we ervaren uit de getuigenissen van de slachtoffers. Maar het is klassiek dat een slachtoffer omringd kan worden door honderd mensen die zeggen dat men er niet verantwoordelijk voor was en men er geen schuld aan heeft. Dat doet dat niet teniet. Dat geeft steun, erkenning, maar de angst van slachtoffers is natuurlijk of er vier maanden later nog aan hen gedacht zal worden dan wel of men dan al bezig is met het volgende onderwerp.

Op dat ogenblik, in 2010, 2013, werd er natuurlijk ook iets verwacht van de Kerk. Men vroeg zich af wat de Kerk voor de slachtoffers ging doen. Wat slachtoffers fundamenteel nodig hebben, is transparantie en dat is niet gegeven. Monseigneur Bonny is iemand die wij kunnen aanspreken en die ons kan zeggen hoe hij daarnaar kijkt, maar ieder van ons weet dat hij functioneert onder leiding van de curie van Rome. En dan komen we op al die codewoorden: 'Rome', 'curie'. We krijgen nooit een concrete naam. De mensen die hun steun willen geven, hebben eigenlijk geen vat op die achtergrond van waaruit het misbruik gebeurd is.

Vandaag worden de eerste rapporten gepubliceerd in Spanje van het seksueel misbruik in de Kerk. Het is dus het ene land na het andere. En steeds weer moeten we het stellen met: "Er wordt aan Rome gevraagd wat we gaan doen met Vangheluwe." Ja, goed, administratie werkt zeer traag, maar na dertien jaar weet men het nog niet. Dat is eigenlijk ook een machteloosheid die wij delen met de slachtoffers. Ik vraag me dan altijd af of dat geen thema is dat opgenomen moet worden op Europees niveau, want zowat alle lidstaten worden met die problematiek geconfronteerd. We hebben het over tienduizenden mensen. Is het dan zo logisch dat ieder land dat allemaal moet uitvinden?

Mijn visie als psychiater is dat de Kerk aan ieder slachtoffer een invaliditeitsuitkering hoort uit te betalen op maandelijkse basis, zodat een slachtoffer op maandelijkse basis ziet dat er zorg gedragen wordt, dat je op zijn minst een menswaardig leven kunt leiden. Een invaliditeitsuitkering kan op basis van het criterium dat 'quality of life' heet. Wat is het verlies aan kwaliteit? Het botst natuurlijk op een ruimer probleem. Wij kunnen nu misschien wel verontwaardigd zijn over de uitkering van lage sommen – tot 5000 euro – van de Kerk, maar het is voor mij een veertigjarige frustratie dat slachtoffers van ernstige mishandeling en seksueel misbruik ook in ons gerechtelijk systeem al veel moeite moeten doen om aan 10.000 euro te raken, terwijl ze eigenlijk ten dele met hun leven betalen.

De Verenigde Staten en Engeland gebruiken een heel andere kwalificatie. In ons land krijg je meer vergoeding als een wagen tegen je knie rijdt als fietser dan als je verkracht bent. In die landen wordt de notie 'quality of life' gebruikt. Wat is het verlies aan kwaliteit? Hoe was je leven anders geweest? Je had misschien wel kunnen studeren, je had misschien wel kunnen werken, je was misschien niet in armoede beland. En dan kom je aan bedragen die zich voor een heel leven situeren tussen de 200.000 en de 600.000 euro. Iedereen weet dat de Kerk miljoenen heeft moeten betalen in de Verenigde Staten. Hoe kan het dat, gewoon omdat men in een ander land woont, men als slachtoffer daar geen recht op heeft? Dat is volgens mij een opdracht.

Ik weet dat professor Annemans van de Universiteit Gent, de gezondheidseconoom, rond dat thema gewerkt heeft. Op dit ogenblik wordt het in Duitsland voorbereid om in te voeren. Dat is het enige andere Europese land waar ik weet van heb. Maar ik denk dat daar mogelijkheden zitten. Daarin zit dus een rechtstreeks engagement naar het slachtoffer. Wij moeten in de eerste plaats de kwaliteit van leven opnieuw verbeteren en ervoor zorgen dat het slachtoffer ziet dat we ons daarvoor inzetten.

Er is gevraagd of lotgenotencontact echt wel belangrijk is. Ja, dat is belangrijk. Waarom vinden de slachtoffers dat belangrijk? Wel, 'het' slachtoffer bestaat niet. Er zijn slachtoffers voor wie dat zeer belangrijk is en er zijn ook veel slachtoffers die het nooit zouden willen, in een groep of met anderen praten. Wat is dus onze opdracht voor lijdende medeburgers? Wij zetten een aantal deuren open. Wij tonen welke mogelijkheden er geboden worden, maar we zijn zeer voorzichtig in het verplichten van wat iemand zou moeten volgen.

Als we de meldlijnen zouden herzien, dan kijk ik naar het Amerikaanse voorbeeld. Als ik dat simpel zou vertalen, zou 1712 eigenlijk het enige nummer zijn, waar je bij een professional terechtkomt die naar de kern van je verhaal luistert en onmiddellijk doorschakelt naar de sublijn van diegenen die met dat thema bezig zijn. Zo verlies je geen tijd en hoef je niet ook nog eens de moed te hebben om een tweede nummer te draaien. Nee, wij zorgen er zelf wel voor dat er een keten is, waarvan we de toegang zeer eenvoudig maken. Maar de toegang dient eigenlijk alleen om je naar de juiste plek te leiden.

Ik denk ook wel, zoals hier in vragen gesuggereerd werd, dat er nagedacht moet worden over de achterkant van – ik zeg nu maar '1712' – een meldlijn. De idee van die backoffice is, denk ik, zeer belangrijk. Wat is daar beschikbaar aan expertise? Hoe kan dat verder ondersteund worden? Wij weten dat er mensen zijn die vinden dat ze een heel goed gesprek gehad hebben. Die zouden opnieuw bij die persoon willen terechtkomen. Dat is iets wat in zo'n lijnensysteem eigenlijk niet echt kan. En er is ook geen mogelijkheid om een persoonlijke afspraak te maken. Iedereen kan zich voorstellen dat er veel slachtoffers zijn die iets proberen, die alleen maar op dat ogenblik de moed hebben om anoniem te bellen. In dat gesprek zou dan iets op gang kunnen komen waardoor die persoon zich gerustgesteld voelt en denkt dat hij of zij zich misschien toch wel veilig voelt om met de andere persoon te praten. In welke mate zouden die telefoonlijnen ook een koppeling kunnen maken met aanspreekpunten waarmee je toch een persoonlijker contact kunt hebben? Dat klinkt eenvoudiger dan het is, want je moet ook de discretie en de anonimiteit van telefoonlijnen kunnen bewaren.

Er zijn dus veel thema's om over na te denken. Ik denk dat de Erkennings- en Bemiddelingscommissie goed werk doet. Ik vind wel dat wij moeten pleiten voor professionaliteit en dat er geregistreerd moet worden. Wij moeten instrumenten hebben om onze sturing te doen evolueren. Maar ik vind het natuurlijk wel een paradox dat wij het logisch vinden dat dat allemaal vrijwilligers moeten zijn, of toch in hele belangrijke mate, terwijl het toch over thema's gaat met een hele grote delicateit. Wij verwachten ook zaken van die vrijwilligers, zoals het registreren van gegevens. Dan denk ik dat er over die uitbouw, die professionalisering nagedacht moet worden.

Dat onafhankelijke in het werk is belangrijk. Ik ben natuurlijk niet zo structureel onderlegd, maar mij verbaast het wel dat dat onder Justitie valt. Dat lijkt mij ook een potentieel dilemma. Want wat als er in zo'n commissie kennis is over een bepaalde dader en dat is niet gemeld aan Justitie, terwijl men behoort tot Justitie? Dat is voor mij toch een verwarrende boodschap aan wie contact opneemt. Het is voor mij prioritair iets voor Welzijn. Of misschien moet er, in navolging van dit alles, een parlementair initiatief zijn dat eerst een aantal aanzetten onderzoekt, dat dan verder vorm gaat geven en dat dan misschien op termijn in een volgende etappe zijn plek vindt in Welzijn.

Ik steun zeker het Samson-idee. Dat lijkt mij ook eerder een initiatief voor een parlement. Maar tegenover de lofzang die hier over Samson afgestoken wordt, wil ik toch even de realiteit schetsen, en dat is dat er vandaag een heel grote crisis is in Nederland in de sector van de kindermishandeling, bij Veilig Thuis. Men wordt

er geconfronteerd met een ontploffing van de verspreiding van het probleem. De mama wordt voor haar alcoholprobleem verwezen naar dienst X, de papa voor zijn attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) naar Y, broertje naar hier, zus naar daar. Ineens is iedereen bezig en er is niemand die zich nog verantwoordelijk voelt voor het geweldaspect. Er zijn dramatische dossiers gekend.

Nederland had de moed. Zo is er het Trimbosdossier, dat vorig jaar verschenen is onder de titel 'Lange Adem'. Ja, ik bewonder de moed van Nederland, want men is uit de – als je het naar Vlaanderen vertaalt – registers van de vertrouwenscentra duizend dossiers gaan halen en onafhankelijke onderzoekers hebben drie, vier, vijf jaar na interventie contact opgenomen met die jongeren van toen, om te evalueren hoe het nu eigenlijk gaat. Dat rapport toont dat er altijd een goede start genomen wordt, dat men er dus inderdaad wel in slaagt dat geweld bij de interventie te stoppen en er opnieuw een leefbaar gezin van te maken, maar dat dat effect hoofdzakelijk maar twee jaar duurt en dat er 60 procent recidive is na twee jaar. Ik bewonder de nuchterheid waarmee Nederland die cijfers bekeken heeft om daar verder over na te denken. Ik denk dat het bij ons een rel van hier tot ginder gegeven zou hebben. Maar wij moeten met zijn allen pleiten voor dit soort transparantie en duidelijkheid. Wij moeten de waarheid willen ontmoeten.

Wij zijn vandaag zeer goed georganiseerd – denk ik, daar ben ik persoonlijk toch wel van overtuigd – voor de start, voor de eerste aanpak, voor die bezorgdheid over het geweld, waarvan we willen dat het stopt, maar wij weten dat het veranderen van ouders en het veranderen van een relatie volwassene-kind veel werk vraagt. In het begin schrikt iedereen en herpakt iedereen zich, maar wij hebben jammer genoeg ook in de dadertherapie moeten leren dat als daders kortdurend behandeld worden, er herval is. Het gebeurt veel te vaak dat de dader geen grondig programma afwerkt en men veel te snel stopt, omdat de dader zegt dat hij tot inzicht is gekomen en het niet meer zal gebeuren. In de eerste twee, drie jaar heeft men goede resultaten, maar na die periode is er een heel hoog herval.

Dat is natuurlijk een hele grote opdracht voor heel onze gezondheidszorg. Dat is dat zorgen op de langere termijn. Aanvaarden wij dat chronische zorg wel degelijk bestaat? Aanvaarden wij dat er gezinnen zijn waar het veel beter is dat wij vermijden dat de kinderen naar instellingen moeten of naar de residentiële jeugdpsychiatrie en onze middelen gebruiken om die gezinnen blijvend te ondersteunen, zolang daar kinderen in een opvoedsituatie zitten? Ik verwijs naar het huidige experiment in Nederland in Drenthe, waar men een groot deel van de residentiële jeugdpsychiatrie vervangen heeft door gezinspsychiatrie. Teams gaan daar dus ofwel fulltime aan huis werken ofwel komt het hele gezin naar een residentiële plek. Men ziet dat men met hetzelfde geld – want dat kost allemaal heel veel geld – veel meer gezinsleden kan helpen en op zijn minst even goede resultaten bereikt, voor de hele groep en niet meer alleen maar voor één kind.

In preventie vind ik dat we niet mogen onderschatten dat wij in een andere samenleving zitten dan tien, vijftien jaar geleden. Een van de problemen waar wij vandaag mee geconfronteerd worden, is dat veel meer volwassenen recht voor de raap zijn en niet meer onder de indruk zijn van autoriteiten, van instellingen enzovoort. Ik hoor veel te veel collega's die geconfronteerd worden met boos, agressief gedrag van ouders die opgeroepen worden vanwege zorgen over de opvoedsituatie. Die zeggen: "Waar bemoei jij je mee?". Dat heeft een impact op het personeel. Dat is iets waar we oog voor moeten hebben. Want het opdrijven van de druk op die personeelsleden kan ertoe leiden dat mensen zeggen dat ze het een paar jaar zullen doen en daarna verdwijnen, terwijl we ervaringsdeskundigen nodig hebben, ook in dat professionele.

Er is nog een factor van secundaire preventie waar naar mijn gevoel totaal niet voor gezorgd wordt. We hebben al die verhalen over die priesters, maar al die priesters waren actief in het onderwijs. Wij hebben het niet over dossiers van de jaren 20. Wij hebben het over dossiers uit de jaren 60, 70, 80, waar priesters omringd waren door lekenleerkrachten en een lekendirectie. Een aantal directies die we toen gezien hebben, bleken te weten dat er altijd geruchten geweest waren rond de priester in kwestie. De verantwoordelijkheid van de omgeving is tot nu toe nooit aangesproken.

We weten dat wij nooit een samenleving zullen hebben zonder daders. Dat is nu eenmaal zo. We moeten streven naar verbetering, maar het misbruik zal altijd voorkomen. De veiligheid van kinderen en jongeren wordt dus in belangrijke mate bepaald door de alertheid van de omgeving. Wij moeten in ziekenhuizen, in instellingen, in scholen kunnen rekenen op een collectiviteit. Men is gezamenlijk verantwoordelijk. We zijn veel te ver gegaan, naar mijn gevoel, in het persoonlijk individualiseren van de verantwoordelijkheid. Men vindt dat men niets te maken heeft met wat een ander doet. Nee, er is een collectieve verantwoordelijkheid. Men moet collectief voor veiligheid zorgen en dus moeten leerkrachten er in groep over praten. Stel dat een leerkracht de douches in gaat terwijl de kinderen aan het douchen zijn of de kleedkamers binnen gaat bij de zwemles, wat doe je daar dan mee? Wat is je persoonlijke verantwoordelijkheid?

Ik ben geen liefhebber van het vele verplichten. Wij zouden toch mogen verwachten dat er in een samenleving van volwassenen een morele plicht is, een morele verantwoordelijkheid? We weten dat in landen die een wettelijke plicht hebben, zoals de Verenigde Staten, het omgekeerde gebeurt. Daar word je, als je met je kind naar de spoedgevallen gaat omdat de pot koffie over zijn voet is omgekanteld, automatisch gemeld voor een risico op kindermishandeling, want die artsen en hun ploeg willen vooral niet in fout zijn, willen niet dat ze hun spreekplicht niet gebruikt hebben. In de Verenigde Staten worden er jaarlijks 1,5 miljoen onterechte meldingen van kindermishandeling gedaan. Dat heeft onder andere met hun verzekeringspolissen te maken. Ik zie liever een soort deontologische kamers, die de mogelijkheid hebben om op te treden richting onder andere directies, leerkrachten en ziekenhuizen, waar dat moreel ethische niveau geoperationaliseerd wordt.

Bruno Vanobbergen bracht heel terecht aan dat er in Nederland om de vijf jaar een populatieonderzoek gebeurt, om beter te weten hoe het zit met het voorkomen van geweld in onze samenleving, zowel partnergeweld als geweld naar ouderen en kinderen. Dat zijn eigenlijk stuursystemen die we nodig hebben. De opdracht daarvoor moet natuurlijk vanuit onafhankelijke posities gebeuren. Het heeft in Nederland betekend dat men een zogenaamde derde poot opgericht heeft. Men heeft de klinische poot: de vertrouwenscentra, de zorgcentra na seksueel geweld enzovoort. Dat zijn degene die de praktijk doen. Men heeft een preventiepoot, zoals meldlijnen en publieke acties om mensen alert te maken. De derde poot is wetenschappelijk onderzoek. Vandaaruit lanceert men oproepen om snel in te spelen op tendensen die men ziet. Er is hier gesproken over seksueel misbruik van jongeren door jongeren. Dat zijn tendensen die op een bepaald moment opgemerkt worden. Het zou natuurlijk wel een voordelig kunnen zijn als een wetenschappelijke commissie daar zeer snel oproepen over kan lanceren. Wie is de groep? Wie zijn de mensen die daarrond gepast onderzoek zouden kunnen doen en er ons in zouden kunnen adviseren?

Dadertherapie is absoluut een grote zorg in ons land. Ik vind dat raar, want telkens als de een of andere persoon in de media komt als dader, dan wordt daar om geroepen, maar iedereen weet dat de dadercentra heel karig bediend worden. Dat is geen populair onderwerp. De mensen die daar werken, doen – het woord is hier nu wel misplaatst – apostolisch werk. Maar dat zijn mensen die omringd worden

door mensen die zeggen: "Allez, dat je zoiets wilt doen, met dat soort mensen?" Dat verdient dus echt wel onze steun. Er zijn weinig centra die echt uitgebouwde dadertherapie doen. Er zijn er nog minder die het doen met minderjarigen. En we hebben ze absoluut nodig, want, laten we daarin duidelijk zijn, een minderjarige pleger is niet hetzelfde als een volwassen pleger. De minderjarige is in ontwikkeling. Dat roept een andere verantwoordelijkheid en een andere context op. We weten dat die onderzoeken ook altijd wijzen op complexe personen en dat die aanpak dus grondig en snel moet gebeuren. Daar hapert het dan. Als je therapie maar begint anderhalf jaar nadat de feiten naar boven gekomen zijn, snapt iedereen dat dat problematisch is. Dat thema heeft absoluut nood aan een veel betere onderbouw. Maar goed, de mensen die werken in, ik zeg nu maar, het Universitair Forensisch Centrum voor dadertherapie van de Universiteit Antwerpen of iedereen in Brussel kunnen u daar veel beter over informeren.

Er is gesproken over slachtoffers in andere groepen, bij mensen met een mentale beperking, met een handicap enzovoort. Dat gaat over groepen waar de verantwoordelijkheid van de secundaire groep, van de mensen die daar werken, van de mensen rondom hen, zeer, zeer belangrijk is. Maar laten we ons daar geen grote illusies over maken. Zoek mij in Vlaanderen de expert van seksueel misbruik bij mensen met een matige of diepe mentale handicap. Ik zou u geen naam kunnen geven. Ja, het is echt een aparte specialisatie. Het is heel moeilijk om met dergelijke jongeren uit te maken wat er precies gebeurd is, laat staan dat de pleger geïdentificeerd kan worden. Dat is dus echt een blind onderwerp, waarin bijna een aparte investering nodig is. Ik denk dat het soms nodig is om een nieuw thema op gang te trekken, en dat dit dan misschien wel een apart initiatief nodig heeft, een apart team voor Vlaanderen om dat op gang te trekken. Maar ook dan is die opvolging weer zo belangrijk, want het is niet de bedoeling dat dat team dan binnen vijftien jaar moet samenzitten om te zeggen dat die kennis eigenlijk verspreid had moeten worden.

Ik denk dat ik daarmee wat gereageerd heb op de punten die voor mij direct in het zicht kwamen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Vanobbergen.

Bruno Vanobbergen: Ik ga proberen om een aantal zaken bij elkaar te brengen.

Ik wil starten met de vraag van mevrouw Schryvers: zijn er nieuwe aanbevelingen? Er zijn twee zaken waar we volgens mij echt veel sterker op moeten inzetten. Het eerste element is wat mij betreft veel meer werk maken van een intersectorale aanpak. Eigenlijk wil ik de term 'intersectoraal' bijna niet meer gebruiken omdat je meteen de verschillen erkent tussen de verschillende sectoren en je daardoor dus meer kwaad dan goed doet. Ik weet natuurlijk dat dat in de praktijk niet altijd even gemakkelijk is, maar het is wel echt van groot belang om over die verschillende levensdomeinen van kinderen en jongeren veel meer naar een aanpak van samenwerking, maar ook naar een aanpak van gedeelde kaders en gedeelde expertise te gaan. Vandaag is dat jammer genoeg niet zo, terwijl we wel al heel wat interessant materiaal hebben.

Ik verwijs bijvoorbeeld naar hoe we binnen het Platform Kindermishandeling op dit ogenblik werk maken van een Werkgroep Meldcode, die geëvolueerd is richting een Werkgroep Meld- en Hulpcode, omdat je het melden en het hulpverlenen – wat Peter Adriaenssens daarnet ook zei – veel dichterbij elkaar moet kunnen brengen. Het mooie, sterke werk dat daar gebeurt, zou zeer inspirerend kunnen zijn en echt een algemene referentie kunnen vormen voor iedereen die met kinderen en jongeren werkt. Of dat nu in het onderwijs, in de kinderopvang of binnen jeugdhulp is, dat zijn dezelfde kaders.

Er is op een bepaald moment de vraag gesteld – ik dacht dat het door de heer Vaneeckhout was – naar die professionele kaders. Kijk naar het werk dat al in de jaren 2010, 2011 gebeurd is door Child Focus, ook mee ondersteund door Sensoa. Kijk naar wat daarrond de voorbije jaren binnen het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) is ontwikkeld. We hebben vandaag die kaders. Alleen zie je hoe moeilijk het is om tot een soort gedeelde verantwoordelijkheid te komen, en dus om tot een gedeeld traject en gedeelde kennis en expertise te komen.

Wat Peter Adriaenssens daarnet zei rond die collectieve verantwoordelijkheid, ik vind dat we dat moeten verbreden richting alle professionals en vrijwilligers die met kinderen en jongeren werken. Het wordt misschien vervelend, maar ik verwijs nog eens naar 'Vroeg en nabij'. Daar zit je dus heel sterk met die ambitie. Je moet de aanpak van verontrusting niet leggen bij de verschillende plekken, je moet die als een gedeelde verantwoordelijkheid zien, voor alle plekken, voor alle mensen, voor alle professionals die met kinderen en jongeren werken. En dus moet je gaan zoeken naar wat een goed niveau is – wat ons betreft: het niveau van een eerste lijnszone – om daar toe te werken naar een gedeelde aanpak en een gedeelde verantwoordelijkheid in de aanpak van verontrusting en kindermishandeling. Het is pas zo dat we erin zullen slagen om echt tot een geïntegreerde aanpak te komen. Dat is cruciaal, dus we gaan de komende tijd veel meer moeten samenwerken tussen die verschillende sectoren, veel meer dan wat we vandaag soms nog zien: allerlei vormen van territoriumafbakening rond deze en gene opdracht. Dit werkt vandaag niet meer, zeker als je rekening houdt met de toch wel grote complexiteit vandaag.

Mijn tweede nieuwe aanbeveling is misschien niet zo nieuw meer, maar toch zien we er in de praktijk nog veel te weinig resultaat van. De hulpverlening aan kinderen en jongeren en de hulpverlening aan volwassenen moeten meer samenwerken. We hebben daar in Vlaanderen op een aantal plekken mooie voorbeelden van, maar we moeten die twee vormen van hulpverlening veel dichterbij elkaar brengen. Er is een reden waarom wij – ik zet even opnieuw mijn andere pet op – vanuit Opgroeien vandaag zeer sterk inzetten op gezinsopvang.

Opnieuw geïnspireerd door Nederland zijn we een aantal jaar geleden gestart met een model, in dit geval het model van Peter Dijkshoorn. Hij is psychiater in het noorden van Nederland en heeft daar het KINGS-hulpverleningsmodel (Kind in Gezond Systeem) ontwikkeld, waarbij je niet langer kinderen uit huis haalt, maar waarbij je gezinnen tijdelijk een nieuwe plek geeft, heel intensief met de ouders werkt en heel intensief met de kinderen werkt. In eerste instantie doe je dat los van elkaar, maar je houdt ze wel bij elkaar, want je laat ze samenwonen. Je werkt met de ouders, je werkt met de kinderen en op een bepaald moment wordt het mogelijk om de twee opnieuw bij elkaar te zetten en dus vandaaruit die gezamenlijke hulpverlening vorm te geven. Het vraagt jaren om die gezinnen blijvend te ondersteunen, niet noodzakelijk zo intensief meer, maar wel op andere manieren. We leren uit wetenschappelijk onderzoek dat het KINGS-project zeer sterke resultaten geeft. Maar het vraagt dus heel intensieve vormen van hulpverlening, waarbij je de diverse gedaantes van de volwassen hulpverlening, zoals traumaverwerking, vormen van gezinsondersteuning en pedagogische ondersteuning, heel intensief samenbrengt. We gaan dat veel meer moeten doen.

Wij zijn op dit ogenblik binnen Opgroeien aan het werken om gezinsopvang stevig te kunnen inbouwen in het toekomstige jeugdhulplandschap. Dat is natuurlijk een traject van lange duur, maar ik zie op dit ogenblik wel verschillende jeugdhulpvoorzieningen initiatieven nemen om vormen van gezinsopvang vandaag mogelijk te maken.

Er zijn een aantal vragen geweest naar de systematiek van wetenschappelijk onderzoek. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat bijvoorbeeld ook die permanente vorming van professionals veel meer vorm krijgt? Het zijn allemaal zaken die ik zeer sterk ondersteun. Ik ben er ook echt van overtuigd dat we dit op een plek moeten samenbrengen. We hebben vandaag in Vlaanderen echt wel expertise. We hebben bijvoorbeeld die kaders. Alleen zie je dat de versnippering zeer groot is. Ik ben er dus wel van overtuigd dat het van belang is om te zoeken naar een plek waar je al die zaken kunt samenbrengen, waar je wetenschappelijk onderzoek kunt initiëren, waar je ervoor kunt zorgen dat op basis van dat wetenschappelijk onderzoek permanent ingezet wordt op vorming. De vertrouwenscentra kindermishandeling bijvoorbeeld hebben de voorbije jaren belangrijke initiatieven genomen in het kader van die vorming. Het is natuurlijk zaak om dat permanent te verankeren.

Of een plek die dit bewaakt en coördineert in het parlement geplaatst moet worden, daar wil ik mij vandaag niet over uitspreken. Maar je hebt echt wel een plek nodig die alle expertise rond kindermishandeling en verontrusting bij elkaar houdt, de acties daarrond ook coördineert, alsook, mijnheer Laeremans, de aanpak van alle initiatieven die ontwikkeld worden. Je kunt bijvoorbeeld zeggen dat je de professionele vorming systematisch, keer op keer, zult verankeren, waarbij je ook wel gaat bekijken of dit nu effect heeft op het minder voorkomen van geweld in de leefwereld van kinderen en jongeren. U gaf de suggestie 'om de zes jaar'. Ik volg dat: je hebt om de vijf, zes jaar dit soort onderzoek nodig, dat nagaat of we minder geweld zien voorkomen in de leefwereld en in het leven van kinderen en jongeren.

Mevrouw Perdaens, u vroeg naar die registratie. Ik kan meegeven dat – ik heb daar nu vandaag niet de cijfers van, maar wil die op een bepaald moment zeker brengen – elke jeugdhulpvoorziening die door Opgroeien is erkend en gefinancierd, het vandaag aan ons moet melden, als er zich een vorm van misbruik of geweld in de voorziening heeft voorgedaan, ofwel tussen jongeren onderling, ofwel tussen een professional en een minderjarige. En wij volgen dat ook zeer uitdrukkelijk op. Wij doen dat bijvoorbeeld in samenwerking met collega's van Zorginspectie. Het is al jaren zo dat die meldingen bij ons moeten binnenkomen. Het is ook al jaren zo – en dat hangt daarmee samen – dat elke jeugdhulpvoorziening een aanpak grensoverschrijdend gedrag moet hebben, dat dus deel moet uitmaken van hun zorgbeleid.

U hebt ook iets zeer interessants gezegd, vind ik, rond die discrepantie tussen de beleving van geweld of misbruik bij kinderen en jongeren en de beleving daarvan door professionals. Ik herinner mij nog zeer goed, op het moment dat wij in 2011 vanuit het Kinderrechtencommissariaat het eerste onderzoek, 'Geweld, gemeld en geteld', naar buiten hebben gebracht, dat een van de eerste opmerkingen was – en ik moet zeggen dat ik daar echt wel door geraakt was – "Ja, maar het kan wel goed zijn dat kinderen en jongeren dit als een vorm van geweld en misbruik ervaren, maar moeten wij dit nu echt ook al als vormen van geweld en misbruik ervaren?" Er werden dus meteen vragen gesteld bij het belang van het onderzoek, omdat het toch maar ging om de beleving van kinderen en jongeren. Dit is dus echt absoluut een aandachtspunt. Het is niet alleen een aandachtspunt in de discrepantie tussen kinderen en jongeren enerzijds en professionals anderzijds, maar absoluut ook in de beleving tussen kinderen en jongeren onderling, zeker als het gaat om – vandaag toch een groot probleem – vormen van cyberpesten, in de sfeer van geweld en misbruik. Daar zie je zeer grote discrepanties in beleving. Daar moeten we dus voldoende aandacht aan besteden.

Mijnheer Vaneeckhout, u wees op die verschillende spanningsvelden tussen Welzijn en Justitie. Ik zie dat spanningsveld vandaag ook. Dat is iets waar we grondig naar moeten kijken, omdat het eigenlijk jammer zou zijn dat, net vanwege dat spanningsveld, verhinderd zou worden dat er goede vormen van samenwerking ontstaan tussen de expertise die bij Welzijn zit en de expertise die bij Justitie zit.

Waarom zou dat des te jammer zijn? Omdat er in het verleden, als ik kijk naar die periode 2012-2013, eigenlijk al heel interessante initiatieven zijn ontstaan waar net die samenwerking tussen Welzijn en Justitie goed liep. Kijk naar het Protocol van Moed, in Antwerpen ontwikkeld, een samenwerking tussen Welzijn en Justitie, waar – uiteraard – in het begin heel wat drempelvrees was, maar waar we eigenlijk na verloop van tijd gezien hebben dat dat sterke vormen van samenwerking zijn. Het is dus van belang om dat als inspirerende praktijken te zien voor vandaag. Kijk naar de Family Justice Centers (FJC's). Ik heb de eerste Family Justice Centers als kinderrechtencommissaris nog bezocht in Limburg en Antwerpen. Ook daar was het schoorvoetend zoeken naar samenwerking, maar zag je na verloop van tijd wel dat die samenwerkingen krachtig kunnen zijn. Het kan dus. We moeten die spanningen absoluut ernstig nemen, maar we hebben vandaag wel al voorbeelden, ook uit het recente verleden, die aantonen dat dit niet noodzakelijk een spanningsveld hoeft te zijn.

U vroeg ook naar de middelen. Ik kan gewoon heel kort meegeven dat wij op dit ogenblik binnen Opgroeien echt wel in kaart aan het brengen zijn wat er aan middelen nodig is, als we de focus veel meer op preventie willen leggen, als we veel meer willen gaan werken binnen die vertrouwde omgeving van kinderen, jongeren en gezinnen. We hebben daarvoor wel wat benchmarkonderzoek gedaan, onder meer in Nederland. De bedoeling is om richting een volgende legislatuur klaar te zijn en echt wel te kunnen zeggen welke middelen noodzakelijk zullen zijn om 'Vroeg en nabij' daadwerkelijk uit te rollen en mogelijk te maken.

Mevrouw Partyka, u vroeg naar dat historisch onderzoek. Ook daar hebben we de opdracht, vind ik, om stappen te zetten aangaande de fragmentering waar we vandaag op botsen. Kijk opnieuw naar de Commissie-Samson. Je hebt daar echt verschillende disciplines samen: criminologie, justitie, psychiatrie, psychologie, historisch pedagogisch onderzoek. Je zit daar met die verschillende disciplines en men is er echt in geslaagd om niet elk zijn dingetje te laten doen, maar om tot een geïntegreerd rapport te komen. Als we dus dat historisch onderzoek nog zouden willen uitvoeren in Vlaanderen, dan zal het een opdracht zijn van niet één onderzoekscentrum of één discipline om dat op te nemen, maar van een soort consortium, zoals het in Nederland gebeurd is, om voorbij die fragmentering te gaan een tot een geïntegreerd wetenschappelijk verhaal te komen.

Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schillemans heeft het woord.

An Schillemans: Vooreerst sluit ik mij bij bijna alle boodschappen van mijn collega's aan, dus ik probeer niet in herhaling te vallen.

Er waren een aantal vragen rond de dadertherapie. Professor Adriaenssens heeft daar al grotendeels op geantwoord. Ik wil toch nog eens bevestigen dat er evidencebased therapie bestaat die werkt, maar dat die heel erg individueel is. Elke therapie start met een grondige risico-inschatting volgens specifieke instrumenten, waarna volgens casusconceptualisatie gekeken wordt naar de voorgeschiedenis en naar de uitlokkende en beschermende factoren. U hoort mij, dat is heel intensief werk.

Er was ook een vraag naar wat er misloopt, in de zin dat er opnieuw grote zorgen bestaan rond het thema seksueel misbruik. Ik denk dat het gewoon een 'ongoing process' blijft om hierrond te werken, dat er daarin niet specifiek concrete zaken mislopen.

Er was een gerichte vraag naar mij: hoe ga je als CLB-arts te werk wanneer je signalen vaststelt of vermoedt? In eerste instantie ga je in gesprek met die jongere, al dan niet in overleg met een vertrouwenscentrum kindermishandeling, dat je op dat moment, ook anoniem, zonder de identiteit van het slachtoffer mee te delen, al kunt contacteren. Je probeert dan met dat slachtoffer een inschatting te maken of er ad-hocveiligheid is en wat het slachtoffer zelf wil. Er zijn twee wegen. Je kunt uitleggen hoe er een klacht neergelegd kan worden. Daarvoor kun je als jongere dan het best terecht bij de zorgcentra na seksueel geweld, die ondertussen opgericht zijn. Het kan ook zijn dat die jongere daar niet aan toe is, dat niet wil, maar alleen maar wil – zeker wanneer het om een intrafamiliaal probleem gaat – dat het misbruik stopt. Dan kun je als CLB-arts met die jongere een gesprek aanvragen bij een vertrouwenscentrum kindermishandeling, het dus melden. Opnieuw wordt daar de inschatting gemaakt hoe het met de veiligheid gesteld is. Er wordt gekeken welke hulp dit slachtoffer nodig heeft. Vanuit de vertrouwenscentra kindermishandeling kan dan – en daar kan soms wat tijd overgaan, net omdat het slachtoffer daar ook tijd voor nodig heeft – de inschatting gemaakt worden of de dader uitgenodigd kan worden en er verder in gesprek gegaan kan worden, met als doel dat het geweld stopt en een eventuele doorverwijzing naar dadertherapie. Ik hoop daarmee heel concreet op uw vraag geantwoord te hebben.

Een bijkomende vraag van uw kant was: wat zijn de knelpunten in vroege detectie, wanneer het gaat om geweld in gezagsrelaties? Ik denk dat – ik sluit mij aan bij de collega's – die morele verantwoordelijkheid heel erg belangrijk is. Ik denk dat er op dit moment in onze wetgeving voldoende inbouw is van noodzaak tot handelen, dat er dus geen nood is aan een echte meldplicht, dat die voldoende ingebouwd is, maar dat het vooral heel erg belangrijk wordt dat iedereen die werkt met jongeren weet dat het zijn of haar verantwoordelijkheid is om hier mee over te waken en om daarnaar te handelen. In die zin is die meldcode, die komende is, een heel belangrijk instrument. Ik denk dat het belangrijk is dat er voldoende ethische werkruimte blijft. Professor Adriaenssens gaf het voorbeeld van een leerkracht die te veel rondhangt in de kleedkamers. Ja, dat is achteraf gezien misschien een duidelijk signaal, omdat je weet wat er gevolgd is, maar op het moment zelf weet je eigenlijk niet of dat nu iets is of niet. Het is vooral het verzamelen van een veelheid aan signalen, een veelheid die soms wel zwaar genoeg weegt. Dat is die ethische werkruimte die nodig is en die een deel van het oorspronkelijke ontstaansrecht geworden is van de vertrouwenscentra kindermishandeling. Ik denk dat dat belangrijk blijft. Ik denk dat we inderdaad niet naar een Amerikaans model moeten gaan waarin elk klein vermoeden onmiddellijk heel grote gevolgen heeft, want daar zullen we onze slachtoffers mee afschrikken. Wat mij betreft waren dat de belangrijkste aanvullingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dit waren zeer verhelderende antwoorden. Het is veel input om mee aan de slag te gaan, en er zijn ook pistes aangereikt waarover we moeten nadenken. Ongelooflijke dank daarvoor.

Ik kan mij voorstellen dat er toch nog wat aanvullende vragen zijn.

De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans: Ik had er eentje voor Peter Adriaenssens, maar die is ondertussen vertrokken. Hij spreekt over een cascade: eerst 1712 bellen, daarna wordt er doorverwezen naar de juiste persoon. Maar ik begrijp natuurlijk dat er mensen zijn die na zo'n gesprek met een van die specialisten, later opnieuw contact willen opnemen met die specifieke persoon. En dat is precies een probleem. Mijn vraag is dus of jullie weten of de mensen die zo'n gesprek wensen, in zo'n geval de contactgegevens van die persoon krijgen om die rechtstreeks te kunnen contacteren. Of

moet die medewerker beschermd worden om niet voortdurend opnieuw telefoon te krijgen? Ik heb daar geen zicht op. Hoe zit dat juist?

De voorzitter: Dat lijkt mij een vraag die waarschijnlijk in de toekomst aan bod zal komen. Ik wil niet vooroplopen op de regeling der werkzaamheden, maar dat 1712 hier uitgenodigd zal worden, lijkt mij heel evident.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers: Dank voor jullie antwoorden. Ik heb nog een paar bijkomende vragen. Ten eerste, mijnheer Vanobbergen, wat betreft uw pleidooi voor een intersectorale aanpak – eigenlijk mogen we het woord niet gebruiken, maar ik begrijp wat u bedoelt: een algemeen kader –, hoe kunnen we dat toch voldoende sectorspecifiek maken? Want elke sector heeft natuurlijk ook wel zijn eigenheid. Tot welk niveau is het dan algemeen en vanaf welk niveau wordt het eigenlijk echt toegespitst op een aanpak binnen een bepaalde sector? Daarbij moet worden uitgegaan van bepaalde risico's binnen een bepaalde sector, want het verschil moet natuurlijk daardoor ingegeven zijn en dat moet geobjectiveerd zijn.

U sprak van het niveau van de eerstelijnszone. Waarom zegt u op het niveau van de eerstelijnszone? De intersectorale aanpak is algemeen, maar voor de rest ziet u ook een aanpak op het niveau van de eerstelijnszone, het samenwerken van verschillende partners en het maken van een cluster rond wat de veiligheid is van een kind, een jongere. Wat die eerstelijnszones momenteel doen, is relatief vrijblijvend. Dan begrijp ik dat dat veel dwingender zou moeten worden. Hoe verhoudt zich dat dan tot één gezin – één plan (1G1P) bijvoorbeeld? Want we moeten toch zien dat de zaken duidelijk gestroomlijnd blijven.

Dan heb ik nog een vraag rond die vermelding op die websites. We hebben logo's tegen pesten, die tonen dat daar in een school aan gewerkt wordt. Vinden jullie dat nog zinvol, niet alleen voor onderwijs, maar voor allerlei organisaties in de verschillende sectoren, om te tonen dat er een vuist tegen misbruik, en bij uitbreiding ook tegen geweld, wordt gemaakt?

Dan had ik nog een vraag over 1712 en bij uitbreiding over het meldpunt, of één meldpunt met een doorverwijzing achter die ene toegangspoort. In de eerdere aanbevelingen hebben we gezegd dat er eigenlijk ook face-to-facecontact zou moeten zijn. Peter Adriaenssens had het daarstraks over de mogelijkheid van face-to-facecontact, maar áchter het meldpunt. Mijn vraag is of het volgens jullie voor slachtoffers nodig is om ook het meldpunt zelf face to face te kunnen contacteren. Veel slachtoffers willen, zeker in eerste instantie, een anonieme melding kunnen doen. Daar moeten we respect voor hebben. Dat is de keuze van elk slachtoffer. Maar we moeten kunnen voldoen aan de behoefte van elk slachtoffer. Is het telefonisch meldpunt of de chat voor sommige slachtoffers dan weer niet te ver weg en te anoniem, en zoeken ze niet een vertrouwenspersoon? Kunnen jullie zeggen wat jullie visie daarover is?

We hadden het in die resolutie ook over campagnes rond 1712. Dat meldpunt moet voldoende bekend zijn, moet vertrouwen geven aan slachtoffers om zich te melden. Het moet niet alleen bekend zijn voor slachtoffers zelf, maar ook voor mensen die vragen hebben en voor mensen die bezorgd zijn over bepaalde mensen in hun omgeving. Dat maakt deel uit van die collectieve verantwoordelijkheid waar ik zelf ook heel erg achter sta. Iedereen heeft misschien wel ergens iets gedacht, maar toch nooit genoeg om de stap te zetten en te zeggen: hier is misschien echt wel iets aan de hand. We hebben dat altijd het knipperlichtensysteem genoemd. We hebben dat eigenlijk al in zoveel resoluties opgenomen, maar de vraag is hoe je dat ook kunt omzetten in daadkracht. Hoe zetten we die stappen? En hoe kunnen

we onder hulpverleners een soort gedeeld beroepsgeheim – dat is misschien zelfs niet genoeg –, een soort gedeeld platform maken waar bepaalde ongerustheden op gedeeld worden, zodanig dat die dan toch sneller bij elkaar gelegd worden? Waarom zouden we daar eens niet aan denken?

Tot slot: er zijn op veel plekken natuurlijk ook interne meldpunten. Ook die geven slachtoffers vaak wel een gevoel van veiligheid, soms ook helemaal niet. Moeten we niet zorgen dat slachtoffers de keuze kunnen maken, naargelang de plek waar ze zich het veiligst voelen, tussen melding maken bij een intern meldpunt of bij een onafhankelijk, extern meldpunt? En hoe verhouden die zich dan tot elkaar?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Alvast dank voor het antwoord, ook professor Adriaenssens, die niet meer aanwezig is.

Ik wil nog even ingaan op het concept van meldingsplicht voor personen die kennisnemen van een slachtoffer. Sta mij toe om het nog even te kaderen. We hebben een concrete casus gehad in de commissie Onderwijs naar aanleiding van een geval van misbruik in het hoger onderwijs. Daarbij gaven de slachtoffers aan dat ze het wel kwamen zeggen, maar dat ze niet wilden dat er iets mee gebeurde. Dat is een hele lastige situatie voor wie daarvan in kennis wordt gesteld. Je wilt eigenlijk niet dat er nieuwe slachtoffers vallen, dus je voelt wel de nood om het te melden, maar het slachtoffer geeft aan dat niet te willen en er geen gedoe rond te willen. Mijn vraag is hoe daarmee omgegaan wordt in het geval van de meldingsplicht. Dat begrip circuleert. Professor Adriaenssens heeft daarnet verwezen naar Amerikaanse ziekenhuizen, waar, als je als kind aankomt en zelfs gewoon iets voorhebt wat in alle huishoudens voorkomt, direct de grootste alarmen afgaan. Er is daar een 'overshooting' aan onterechte meldingen. Dat is één. Ten tweede is er ook de relatie slachtoffer-therapeut. Ten derde is er ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid om te voorkomen dat die dader nieuwe slachtoffers maakt. Hoe ziet u die verhouding?

Wat de vergoedingen betreft: daar is ook al een paar keer over gesproken. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat 5000 euro schadevergoeding voor het levenslange leed dat iemand wordt aangedaan, laag is, of het bedrag nu toegewezen wordt door de rechtbank of via een dading. Het dekt ook niet eens je kosten. Hier wordt dan verwezen naar een soort invaliditeitsuitkering, maar ik denk dan eerder dat u bedoelt dat het geschoeid is op de tabellen die we gebruiken in het kader van arbeidsongevallen. Dat zijn andere tabellen die gebruikt worden, waarbij je je schade correctioneel moet aantonen, wat dan ook in een vork zit. Maar ik begrijp vooral dat u wilt aangeven dat die bedragen hoger moeten zijn, dat er een oplossing moet zijn voor de terugkerende kost, zowel naar leed als naar werkelijke therapiekosten. Ik denk dat ik het op die manier moet begrijpen. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen: Ik heb twee korte vragen, maar ik denk wel dat ze belangrijk zijn.

De eerste gaat over de rol of de regie van het slachtoffer. Hoever moeten we daarin gaan? Ik ben natuurlijk geen specialist, maar ik ken ook wel een aantal cases die mij ter ore zijn gekomen of mensen die mij gecontacteerd hebben en die daar toch heel erg mee worstelen. Ik ga niet herhalen wat de heer Daniëls heeft gezegd, maar ik heb toch weet van slachtoffers die, als ze zien tot wat het allemaal geleid heeft, hun melding nooit gedaan zouden hebben. Anderen zijn van mening dat er net onvoldoende is gebeurd na hun melding. En waarschijnlijk zijn er nog heel wat

varianten daartussenin. Ik worstel daar zelf mee. Want, als een slachtoffer niet wil dat er iets wordt gedaan met zijn of haar klacht, en dit gewoon even kwijt wilde, dan kan een dader ook andere slachtoffers blijven maken.

Een tweede vraag gaat over de handelingsverlegenheid in bepaalde sectoren, onder andere het onderwijs. Een aantal collega's hier volgen op hoe het hoger onderwijs omgaat met klachten van grensoverschrijdend gedrag. Als we daar al zien dat het erg moeilijk is om te komen tot eenduidige procedures na klachten en meldingen, dan stel ik mij echt de vraag hoe we dat gaan doen in het leerplichtonderwijs, met de kleine schooltjes met leerkrachten waar iedereen elkaar kent. Mevrouw Schillemans verwees ernaar: er zijn misschien hier en daar bepaalde verdachte of verontrustende handelingen, iemand die bijvoorbeeld rondhangt in de kleedkamers. Maar hoe ga je het in godsnaam organiseren om die signalen samen te brengen? We moeten dat proberen, maar het lijkt me een bijzonder moeilijke opdracht om dan ook niet over te gaan tot een soort heksenjacht. Want waar begin je, waar eindig je? Ik heb geen oplossing. Ik wil gewoon maar aangeven dat ik mij daar zorgen over maak. We moeten slachtoffers beschermen, maar moeten er ook wel voor zorgen dat we tot werkbare situaties komen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout: Ik heb nog drie korte bedenkingen over wat professor Adriaenssens heeft gezegd.

Hij heeft een zeer concreet voorstel gedaan rond de schadevergoeding voor slachtoffers, namelijk een soort invaliditeitsuitkering. Misschien moeten we nadenken over een andere naam. Het is eigenlijk een zeer concrete vertaling die professor Adriaenssens doet van de vragen die de slachtoffers van het misbruik hebben, en waar wij ons ook bij aansluiten: dat de hulpverlening die je de rest van je leven nodig hebt, alle soorten hulpverlening, door de Kerk gefinancierd zou moeten worden als historische erkenning. Hoe kijken jullie naar dat idee? Is dat een werkbaar instrument? Kan dat op die manier ook beleidsmatig doorvertaald worden? Ik denk dat we daar in latere commissies zeker ook nog op terugkomen.

Ten tweede denk ik dat we ons allemaal herkennen in de analyse dat als het gaat over collectieve verantwoordelijkheid, er nood is aan een cultuuromslag. We moeten elkaar durven aan te spreken in een professionele context. Zie je dingen, dan spreek je daarover. Maar ook in de privécontext moet je proberen dingen in de gaten te houden. Dat gaat een stukje in tegen onze aard, vrees ik, dus daar is zeer veel werk voor nodig, maar het is wel een belangrijke opdracht.

Ik wil wel op een ander probleem in die context wijzen: je moet het ook kunnen zien. Ik doel daarmee niet op situaties waarbij iedereen weet dat er geruchten zijn. In heel veel sectoren horen wij mensen die zeggen dat ze vanwege de drukte gewoon te weinig contactmomenten hebben, en te weinig ruimte hebben om een gesprek te voeren. Dat brengt mij een beetje bij mijn vraag van daarnet. De beleidsmatige doorvertaling van die cultuuromslag is ervoor zorgen dat er tijd en ruimte is voor mensen op het terrein om die cultuuromslag mee te maken. Ik vroeg mij af hoe jullie naar dat spanningsveld kijken.

Ik heb nog een laatste bedenking. Af en toe wordt er verwezen naar succesvolle projecten. Het is voor mij een worsteling – en niet alleen in deze commissie – hoe je een succesvol project opschaalt naar breed geïntegreerd beleid over heel Vlaanderen. Want die expertise en goede wil zijn er weldegelijk. Alle erkenning voor de vele beleidsmakers, politiek en administratief, die dat graag doen en zien waar de uitdagingen liggen. Maar ik zie het te vaak leiden tot succesvolle projecten die niet

opgeschaald worden. Wat heeft een West-Vlaming eraan als er in Limburg een succesvol project is rond expertise of omgekeerd?

Hannelore Goeman: Met permissie zou ik graag nog twee vragen stellen die voortbouwen op de vragen van de heer Vaneeckhout en de heer Danen.

De eerste vraag gaat over – ik denk dat we dat allemaal goed genoteerd hebben – dat idee om te gaan naar een uitkering voor slachtoffers die te maken hebben gehad met seksueel misbruik. Er zijn daar natuurlijk twee luiken aan. Het is een vraag die ik eigenlijk ook eerder aan professor Adriaenssens wilde stellen. Er zijn de slachtoffers van het historisch misbruik binnen de Kerk en dan meende ik te horen dat de Kerk haar verantwoordelijkheid moet nemen en een solidariteitsfonds moet spijzen voor slachtoffers die vandaag nog de littekens meedragen van het misbruik uit het verleden. Tegelijkertijd hoorde ik ook dat dat misschien een meer algemeen principe moet zijn, ook voor actueel misbruik. En dan kijken we natuurlijk eerder naar de principes in onze strafwetgeving. Dat is alvast iets wat ik genoteerd heb als eventuele aanbeveling om ook door te geven aan de collega's in het Federaal Parlement.

Dan heb ik nog een vraag waar ik zelf al langer mee worstel, nog voor deze commissie werd opgericht. Ik sluit mij volledig aan bij wat mevrouw Perdaens zei over het feit dat het ongelooflijk belangrijk is om kinderen ook serieus te nemen in hun signalen. Ik denk dat dat altijd het uitgangspunt moet zijn. Ik kom natuurlijk vaak in scholen, praat met veel directeurs en leerkrachten, ook over dit onderwerp, maar wat mij altijd opvalt, als het over dit onderwerp gaat – hoe omgaan met signalen van seksueel misbruik –, is dat zij heel duidelijk aangeven hoe moeilijk zij het zelf vinden om de inschatting te maken wat ze al dan niet au sérieux moeten nemen. Ik denk dat dat ook deels een verklaring is voor de handelingsverlegenheid die we zien in scholen. Er is zelfs, collega's, de neiging om gemakshalve nog altijd wat weg te kijken, omdat ze gewoon niet goed weten hoe ze ermee om moeten gaan. Want het gevaar en die cases zijn er ook – van valse beschuldigingen is iets waar directeurs en leerkrachten ongelooflijk veel schrik voor hebben. Ik ken cases van leerkrachten die ten onrechte beschuldigd zijn, van wie het leven daarna ook wel echt voorbij is. Dat blijft dus een moeilijk evenwicht.

Ook als het gaat over het samenleggen van signalen van leerkrachten die zich vragen stellen bij bepaalde zaken. Ik wil het gewoon zo concreet mogelijk maken in deze commissie. Welke fora moeten we voorzien, ook in die kleine scholen, om die signalen samen te leggen? Van wie is dat de verantwoordelijkheid? Is dat de directeur die daar het voortouw in moet nemen, of is dat het schoolbestuur? En bij wie kunnen die directeurs en het schoolbestuur terecht? Velen weten dat vandaag niet. Sommigen zeggen dat ze naar het CLB zouden stappen of misschien naar de vertrouwenscentra kindermisbruik – ze kennen dus wel de actoren –, of vragen zich af of ze onmiddellijk de stap moeten zetten naar de politie. Wij moeten dus goed nadenken over aanbevelingen over protocollen. Ik kan mij voorstellen dat dezelfde vragen zich stellen in welzijnsinstellingen. Ik hoor graag jullie input op basis van jullie ervaringen op het terrein. Dank u wel.

Bruno Vanobbergen: Ik wil even terugkomen op de geïntegreerde aanpak. Wat u op het einde zegt, illustreert voor mij zeer sterk de noodzaak van de geïntegreerde aanpak en het is ook wat mevrouw Schryvers vroeg. Een sectorale aanpak, ja, maar iedereen heeft tegelijkertijd ook zijn eigen specificiteit. Dat is zeker waar, maar je ziet toch zeer sterk de noodzaak van een eerste algemeen kader om van daaruit mogelijk de vertaling te maken richting de verschillende sectoren, als het gaat over detectie, risico-inschatting en afwegingskaders.

Ik heb daarnet verwezen naar die hulp- en meldcode die we graag zouden willen ontwikkelen over de verschillende domeinen heen. De vele vragen die daarrond gesteld worden, tonen voor mij zeer sterk de noodzaak aan van deze code. Het klopt dat nog altijd heel wat professionals vragen hebben: is dit nu erg genoeg, wat voor afwegingen moet ik maken, hoe komen we finaal tot een plan van aanpak, wie moeten we daarvoor aanspreken? We zullen die vragen maar kunnen oplossen als we over de verschillende domeinen heen komen tot een helder systeem met heldere afspraken.

Dat is wat we met die hulp- en meldcode ook doen. Enerzijds zit je met het luik rond professionalisering: detectie, veiligheidsplanning en risico-inschatting. Je hebt duidelijke kaders nodig die door iedereen op dezelfde manier kunnen worden gebruikt. Anderzijds heb je helderheid nodig rond de verschillende rollen, verantwoordelijkheden en procedures. Ook dat zit in die hulp- en meldcode. Het klopt dat scholen nog altijd verloren lopen in dat jeugdhulplandschap en in het bredere welzijnslandschap. Het is van groot belang om daar duidelijkheid in te creëren en dat te beschouwen als een gedeelde verantwoordelijkheid.

Waarom kijk ik naar het niveau van de eerstelijnszone? Wel, omdat dat een voldoende laag niveau is maar tegelijkertijd een niveau waar je duidelijk tot dat geïntegreerd samenwerken kunt komen omdat de meeste actoren op het niveau van de eerstelijnszone elkaar ook wel kennen. Ik loop opnieuw misschien wat vooruit, maar het is wel de ambitie om binnen elke eerstelijnszone een duidelijke lijn te hebben – die is er vandaag nog niet – om in de cluster kinderen, jongeren en gezinnen, verontrusting over kindermishandeling heel expliciet een plek te geven. Dan kun je tot die geïntegreerde aanpak komen.

Ik kom tot de meldingsplicht en de culturele omslag. Inderdaad, je hebt slachtoffers die liever niet hebben dat er met de melding iets gebeurt. Je hebt ook nogal wat slachtoffers die tot op vandaag zeggen dat er waarschijnlijk toch niets mee zal gebeuren. Voor mij zit dat in diezelfde orde, in die zin dat je duidelijk merkt dat slachtoffers geen of onvoldoende vertrouwen hebben in de plek waar ze melden, en onvoldoende vertrouwen hebben dat er een cultuur is die hun melding ernstig zal nemen. Ik vind dat we daar goed over moeten nadenken. Ik denk dat we daar enerzijds toch via regelgeving een antwoord op moeten bieden en er anderzijds voor moeten zorgen dat al die plekken voldoende uitgerust zijn om toch een cultuur te installeren die herkenning en erkenning geeft aan wat gemeld wordt.

Op het vlak van regelgeving – als het bijvoorbeeld gaat over onderwijs – vind ik het ontoelaatbaar dat op het moment dat leerlingen mogelijke vormen van misbruik signaleren, we geen regelgeving hebben die garandeert dat die vormen van misbruik op een onafhankelijke manier (op zijn minst) bekeken worden. Eigenlijk moet je vandaag geluk hebben met jouw schoolbestuur. Ik ben zelf vier jaar voorzitter geweest van een schoolbestuur. Het is voor een schoolbestuur ontzettend veel werk, want zij zijn allemaal vrijwilligers. Je probeert dan ook wat expertise in te roepen. Maar op het moment dat je dat ernstig wilt nemen, is dat ontzettend veel werk en je hebt eigenlijk geen deftige kaders. Je hebt tegelijkertijd – ik heb dat als kinderrechtencommissaris ook vastgesteld – schoolbesturen waarvan bijvoorbeeld de vroegere directeur de voorzitter is, die andere besognes en bezorgdheden heeft rond wat er in, met en rond de school gebeurt en die dus op zijn minst al meteen in de ogen van de leerlingen en de ouders niet als een onafhankelijk of betrouwenswaardig figuur wordt gezien. Dan denkt men meteen zaken als 'er zal waarschijnlijk toch niets mee gebeuren'. Je moet volgens mij in je regelgeving garanderen dat het op een onafhankelijke manier zal worden bekeken en dat het dus vanuit een groot respect – want het vraagt van leerlingen en ouders zeer veel moed om iets aan te kaarten – erkend wordt. We hebben dat tot op vandaag niet.

Dat betekent dus ook, als het over kleinere scholen binnen het leerplichtonderwijs gaat, dat je die verantwoordelijkheid moet durven te leggen op het niveau van het schoolbestuur en je hen duidelijke kaders moet geven. Maar ook dat je als schoolbestuur en directie in de organisatie van je school durft aan te geven dat je dit ernstig neemt, niet alleen op het moment dat er iets signaleerd wordt.

Elke school moet vandaag een zorgbeleid hebben. De onderwijsinspectie moet dat zorgbeleid ook inspecteren. Je moet zorgen dat je in dat zorgbeleid dit soort elementen heel duidelijk expliciteert en ook in je communicatie ten aanzien van de ouders en de leerlingen zeer duidelijk meegeeft dat je dat belangrijk vindt en aangeeft hoe je daarmee omgaat. Heel wat leerlingen en ouders weten vandaag niet als ze iets willen signaleren, bij wie ze dat moeten signaleren, wat er mee gaat gebeuren, wat er van hen wordt verwacht en hoe ze beschermd worden. Dat is een groot vacuüm. Ik vind het dus van groot belang dat daar veel meer op ingezet wordt. Dat is voor een deel cultuur, maar je kunt via regelgeving ook wel voor een omslag zorgen.

Mevrouw Schryvers verwees naar de vermelding op de websites. Er zijn een aantal jeugdhulpvoorzieningen die dat doen en dat wordt ook gerespecteerd. Wij zijn op dit ogenblik in kaart aan het brengen of dat echt iets breed is. Ik kan daar nog geen afdoende antwoord op geven. Ik weet alleen dat dit bijvoorbeeld door de koepels binnen de jeugdhulp als belangrijk naar voren wordt geschoven, maar daar kunnen we misschien op een later moment op terugkomen.

Als het gaat over interne meldpunten, hebben we vandaag dat trapsgewijs systeem. Ik zie dat het soms werkt, maar niet altijd. Sowieso vragen we aan elke jeugdhulpvoorziening om een meldpunt te hebben waar jongeren en ouders dit kunnen signaleren en dat het eerst intern wordt opgenomen en vervolgens mogelijk ook extern gaat. Die trapsgewijze aanpak zie ik vandaag op heel wat plekken terugkomen.

Met de vergoedingen en uitkeringen heb ik zelf geen ervaring of expertise. Ik ga mij daar niet over uitspreken.

Mijnheer Vaneeckhout, tot slot, u stelde een belangrijke vraag: hoe kunnen we succesvolle projecten breed implementeren? Dat is niet altijd gemakkelijk. Wel is het bij alle projecten die we binnen Opgroeien vormgeven, altijd een belangrijke finaliteit van het project om in kaart te brengen wat er nodig is om het ook op andere plekken te kunnen uitrollen. Wat wij daarnaast als agentschap ook doen, is veel meer focussen op wat er moet gebeuren en niet hoe iets moet gebeuren om op die manier de diversiteit die lokaal en regionaal speelt, te respecteren. Dan moeten we natuurlijk datgene wat moet gebeuren, goed monitoren. Maar je moet er wel altijd opnieuw voor zorgen als Vlaamse overheid dat je niet restrictief gaat voorschrijven hoe het moet want dan is het sowieso gedoemd om te mislukken. Je moet altijd een mooi evenwicht vinden tussen enerzijds duidelijke, heldere kaders vanop Vlaams niveau, en anderzijds de 'couleur locale' die je moet laten spelen. Maar dat is in zijn algemeenheid natuurlijk.

De voorzitter: Mevrouw Schillemans, hebt u nog aanvullingen?

An Schillemans: Eigenlijk niet veel. De heer Vanobbergen heeft al bijna op alles geantwoord.

Misschien nog even iets over de regie van het slachtoffer in het geval van minderjarigen en of mensen die om een andere reden kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld mensen met een mentale handicap. Het is absoluut de houding om nooit te beloven dat je niets gaat zeggen maar wel om met je slachtoffer af te spreken dat je het

slachtoffer van elke stap op de hoogte zult brengen en dat je daar tijd voor neemt. Soms heeft iemand drie gesprekken nodig voor hij toestemming kan geven voor de volgende stap en is de eerste reflex vooral om het aan niemand te zeggen.

Daarnaast is het zo dat de uitbreiding van artikel 458bis van het Strafwetboek na de vorige aanbevelingen wel meer ruimte geeft om stappen te zetten indien nodig om bescherming te vragen voor het slachtoffer.

Wat de vraag over uitkeringen betreft, sluit ik mij aan bij de heer Vanobbergen. Ik kan daar weinig over aangeven. Ik denk wel dat ondertussen duidelijk is dat het nooit weggaat en dat het een manier kan zijn om de impact te erkennen.

Dan kom ik terug op het begin, het zoeken naar de mechanismen. Naar analogie met bijvoorbeeld het leger, dat mogelijk mensen aantrekt met een neiging tot geweld waardoor daar alertheid voor moet zijn binnen het instituut, is er in de art-sengroep een orde der artsen aangesteld die een soort deontologische code en een supervisie heeft ingevoerd. Net omdat men soms vreemde personen aantrekt in die doelgroep. Zo denk ik dat ook in de groep mensen die werkt met kinderen, de reflex moet bestaan om alert te zijn voor mogelijk onveilige mechanismen of mis-schien vooral een gebrek aan beveiliging en toezicht. Zo werken we preventief.

De voorzitter: Dank u voor dat boeiende laatste idee.

Ik kijk nog eens naar de commissie of er nog een laatste ronde vragen nodig is.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Ik heb gewoon een bedenking, mijnheer Vanobbergen, omdat u specifiek onderwijs aanhaalt. De voorbeelden die u aanhaalt, zie ik ook in andere sectoren. Ik denk dat uw opmerking terecht is en dat we daar zeker mee aan de slag moeten in deze commissie, maar dat het helaas wel ruimer is dan onderwijs.

Bruno Vanobbergen: Dat klopt. Ik heb met het voorbeeld geïllustreerd dat men in de praktijk kapstokken mist, maar dat het ook voor de slachtoffers belangrijk is om helderheid te hebben in wat ze kunnen verwachten. Ik gaf onderwijs als voor-beeld, maar het is ook even belangrijk in andere sectoren.

De voorzitter: Als er geen verdere vragen meer zijn, wil ik jullie namens de hele commissie nogmaals hartelijk danken voor jullie komst. Het heeft weer een onge-looflijke resem bijzonder waardevolle inzichten opgeleverd. Daar gaan we in de komende hoorzittingen zeker mee aan de slag, uiteraard ook met het oog op onze aanbevelingen. Dus nogmaals dank.

Hannelore GOEMAN,
voorzitter

Ann DE MARTELAER
Jean-Jacques DE GUCHT
Freya SAEYS
Filip BRUSSELMANS,
verslaggevers